

12 RÖPIRAT.

Budapest

1882. augusztus 15.

II. évfolyam

XI. füzet.

A tapolczai összejövetel.

A vasvári kerület hazafias papsága által a múlt télen megtört úton mind többen és többen kezdenek járjalni. A zsidókérdésben a jelen évig úgyszólván lehetetlennek sőt abszurdusnak tartott kérvényezés mind általánosabbá kezd válni. A vasvári papság kérvényét követte Szatmármegyének s vele vagy húsz más megyének a képviselőházhoz intézett kérvénye a zsidóbevándorlás ellen; most meg Zalamegye tapolczai választókerülete állott a képviselőválasztó kerületek élére, jó példával járván elül a többi választókerületnek, — s egyszersmind egy hatalmas mementot dörögve oda a képviselőház „derülő” honatyáinak, a kik eddig azt vélték, hogy a házban csak a zsidó választók kegyeit kell hajhászniok, hogy a mandátum el ne vesszen. Ah ti „jókedvű”, a borjút örökösen a bika alatt kereső „honatyák”, végre tehát nektek is csak hozzá kell fognotok, persze savanyú ábrázattal, az „úgynevezett” zsidókérdés tanulmányozásához! Csak-hogy vigyázzatok! Választóitok már ré g k é s z e n v a n n a k e z z e l a tanulmányozással; nehogy kikapjátok tőlük a leczkét a jövő választásoknál!

Mivel a tapolczai értekezlet, helyesebben összejövetel — mert a zalamegyei hatóság kegyelméből az egybegyűltek elnököt s jegyzőt se választhattak, s így az konstituált értekezletet nem képezett, — követendő például fog szolgálhatni a többi választókerületnek is: annak lefolyását kimerítően fogjuk ismertetni, s az azon elmondott beszédek egész terjedelmükben közöljük. Az összejövetel teljes sikerű lefolyásából láthatják t. elvtársaink, hogy valamely kerületben csak egy lelkes kezdeményezőnek kell találkoznia, úgy amint a tapolczai kerületben V a d n a y Andor úr, zánkai földbirtokos volt, — s a cél el van érve. A közvélemény ma már teljesen tisztában van a kitűzött cél és a megragadandó eszközök

fölött: csak egy intés kell az egyes kerületek közönségének, s mindenki készen áll a jó ügynek érvényt szerezni. A kérvényezési jog egyik sarkalatos alkotmányos jogunk; ezen jognak gyakorlása szabad minden honpolgárnak, s e jog gyakorlásának megtiltása vagy akadályozása flagrans alkotmány sértést foglalna magában.

A tapolczai kerület e határozott fellépésével a nemzetet és a hazát hálára kötelezte le maga irányában. Kérvénye – ha az előjelek nem csálnak, – oly vitát fog provokálni a képviselőházban, a mely vita előreláthatólag fordulópontot fog képezni a magyarországi zsidóügyi politikában.

Mindenekelőtt közöljük itt az értekezletre meghívót; aztán a hozzánk beérkezett tudósítást az összejövetel lefolyásáról; – s ennek kapcsában Vadnay Andornak és Jakab Károly zala-csicsói esperes-plébánosnak jeles beszédeit; továbbá Keöd József b.-füredi birtokosnak az értekezlethez intézett valóban klasszikus levelét; s végezetül a tapolczai kerületi választók által aláírandó tömeges kérvény szövegét.

I. A meghívó.

Mélyen tisztelt urunk! Alólirottak azzal a ragaszkodással fordulunk Önhöz, melyet magyar a magyar irányában mindig érezni szokott, valahányszor nemzeti közérdekeinknek megóvásáról volt szó.

Mi a magyar fajra nézve nagy veszélyt látunk abban, hogy hazánkban a zsidók teljes jogú honpolgárokká tétettek, mielőtt a magyar nemzet kebelébe beolvadtak, mielőtt hazafiakká lettek volna. – Célunk: kérni a magyar országgyűlést, hogy a zsidók feltétlen emancipációját kimondó 1867: XVII. t. cz-et részben változtassa meg.

Tisztelettel felhívjuk Önt, hogy az ez iránybani teendőink módzatainak megbeszélése czéljából, folyó évi július hó 31-ik napján, d. e. 10 órakor, Tapolczán, a nagy vendéglő éttermében tartandó zártkörű magánértekezletre megjelenni sziveskedjék.

Hazafiúi tisztelettel maradunk:

Aczél József, gy.-keszii plébános. Cs. Kiss Dávid, b.-udvari ref. lelkész. Czuppon Elek, b. végrehajtó. Fack Gedeon, badacsonyi földbirtokos. Fleischman Jenő, aszófői plébános. Jakab Károly, csicsói esperes-plébános. Marton László, kövágó-eörsi plébános. Molnár János, örvényesi körjegyző. Nagy Sándor, b.-tomaji földbirtokos. Pelargus János, dörögicsei ev. lelkész. Sebestyén Gábor, köveskällai ref. lelkész. Szentmihályi József, monoszloi ref. lelkész. Turkovits József, Vászolyi plébános. Vadona János, badacsonyi földbirtokos. Bakács Imre, m.-apáti plébános. Csányi Ferencz, keszii segédlelkész. Eöry Miklós, gulácsi földbirtokos. Fater Mihály, sz. békällai plébános. Hertelendy István gazdatiszt. Keöd József, b.-füredi gőzhajó-kapitány. Matkovich Gyula, sz.-antalfai földbirtokos. Nagy Aladár, tapolczai ügyvéd. Paulich János, petendi plébános. Saary István, diszeli földbirtokos. Somodi Zsigmond, b.-füredi ügyvéd. Thury Károly, zánkai ref. lelkész. Vadnay Andor, zánkai földbirtokos. Vaszary István, b.-tomaji plébános.

U. i. Ezen meghívó az értekezletre belépti jegyül szolgálend.

II. Sajat tudósításunk az összejevételről.

Tapolcza, július 31.

Tekintetes szerkesztő úr! – Tapolcza városában tegnap óriási izgatottság tükröződött le minden arczról. Rohamosan terjedt el a hír, hogy választókerületünk zsidóellenes polgárainak ama zártkörű de mégis impozánsnak Ígérkező értekezlete, mely a hatóságnak bejelentve sem lett, habár a reá szóló meghívók már szétküldettek, – holnap fog megtartatni. A zsidók 40-50 főnyi csoportokban aggódó fejcsóválással olvastak egy-egy kezökre került meghívót, és tanulmányozták annak, előttük jól ismert, előkelő állású aláírói névsorát. A keresztényen nép is nagy csoportokban beszélgetett az utczákon, örömtelt kíváncsisággal tudakozódva egymástól a holnapi nap felől. A mozgalom szervezői által a hangulat kipuhatolása végett városunkba előre beküldött Vadnay Andor maga is úgy látszik zavargástól tartott, mert a polgárság befolyásosabb tagjaitól egyenként ígéretöket vette, hogy a népet az utcán való tömeges megjelenéstől az értekezlet tartama alatt visszatartják.

Délután a szolgabíró távirati utasítást kapott, hogy az értekezlet akadályozza meg. Ezt a zsidók felhasználva, siettek a vidékről meghívottakat értesíteni, hogy az értekezlet hatóságilag betiltatott. Pedig azt mindenki tudta, hogy a vidék úri osztályának 200 főnyi tagjait, köztük 20-30 lelkeszszel, a szolgabíró abban, hogy egy zárt terebben bárhol is összejöjjenek, meg nem akadályozhatja. A város közönségével mégis elhitették, hogy az antisemita urak nem itt, hanem Badacsonyan fognak összejönni.

Ma délelőtt az egész város szokott kinézésében volt, de a zsidókat rettegés szállta meg, noha hatósági beavatkozás nélkül is, előttük az értekezlet összehívóinak névsora teljes garancia lett volna annak csendes és nyugodt lefolyása iránt.

Délelőtti 10 órakor kocsi kocsit ért a nagy vendéglő udvarán. Az étterem utca felőli ajtaja a bámész csoportok előtt bezáratott, hogy így az értekezlet magánjellege megőriztessék.

A szolgabíró sietett az értekezlet betiltását tudtul adni. Jól van! Ne legyen tehát értekezlet, csak összejevétel. Elnök ne válasszassák, jegyzőkönyv ne vétessék fel. A határozat, mely mindenkinél előre kész és ugyanaz volt, ne mondassék ki.

Vadnay Andor azonban az összejevétel célját ismertetni kezdte. Beszéde a jelenvoltagek mély és megható benyomást tett. Bár minden zajosabb tetszésnyilvánítás határozottan betiltatott (!), mégsem lehetett a jelenvoltagekat egy-egy helyeslő közbeszólástól visszatartani. A képviselőházhoz intézendő kérvényi javaslat egyhangúlag elfogadtatott, és annak tömeges aláírata máris községenként kezdetét vette. A zsidók kivételével előreláthatólag csaknem mindenki alá fogja írni.

Ezután a szolgabíró kérésére (Tán nagyon éhes volt a szolgabíró úr?! – Szerk.) ebédhez ültünk, és kinyitottuk az ajtókat. – Ebéd felett mondott még Jakab Károly esperes-plébános, a jelenlevők felkérése folytán egy beszédet, amely a közönséget viharos tapsokra ragadá.

Felolvastatott továbbá Keöd József úrnak, ki sajnálatára meg nem jelenhetett, egy levele, mely szintén helyesléssel találkozott.

Istóczy Győzőnek és Eszterházy Móricz grófnak üdvözlő távirat küldetett. (Mi a táviratot csak későn, az egybegyűltek szétoszlása után kapván meg, arra akkor nem válaszolhattunk. Fogadják tehát a talpczai kerület hazafias választói ez úton meleg köszönetünket s viszton szívélyes üdvözetünket. – Szerk.)

Egy a jelenvoltak közül.

III. Vadnay Andor, zánkai földbirtokos beszéde.

Tisztelt értekezlet! – Összejöttünk, hogy elhatározzuk védelmünkre híni fel a magyar országgyűlést, szemben a hazánkban túlsúlyra törő, és a maga elkülönültségében aránytalanul növekedő zsidó néposztályal.

Mielőtt a veszélyről szólanék, melyet hazánkban a zsidók feltétlen emancipációja a magyar faj fejére zúditott, méltóztassanak megengedni, hogy becses figyelmöket rövid időre egy velünk szomszédos országra tereljem, melynek népességi és gazdasági viszonyai a mienkéihez kevéssel ezelőtt még sokban hasonlítottak, és a melynek mai siralmas állapotában félve és lesújtva látni vélem a mienkének jövő képét. Értem: Lengyelországot. Lakossága szláv elemből áll és mégis főbb vonásaiban a magyarral rokon; a köznép és alsóbb nemesség jószívű, vendégszerető s szépen kiválik nyílt lelkülete s vallása és nemzetébe helyezett büszkesége által; főpapjai és mágnásai lovagiasságban pedig felette állanak a világ bármely nemzete aristokrátiájának. És ez a nemzet, – 10 milliónyi közös ajkú és egyazon érzelmű fiaival, – melyet a legzsarnokibb hatalom kényszere évezredek folyamán sem tudna megölni, (hiszen mi magyarok is élő példája vagyunk annak, hogy nemzetet, a mely öntudatra ébredt, hacsak halomra nem mészárolják, semmiféle erőszak ki nem irthat,) ez a lengyel nemzet az utóbbi évtizedek alatt az enyészet rohanó örvényébe sodortatott, és már a feneké felé jár. Bele vitte pedig az a veszett-e vagy inkább alávaló politika, mely tétlenül sőt örömmel nézte, hogy az ország vagyonának értékesebb része beköltözött zsidók kezére szálljon: a nemeslelkű, nemzete szabadságáért lelkesedni tudó lengyeléről, a világpolgárius (kozmpolita), hazát nem ismerő zsidóéra. A lengyel földbirtokos osztály, – mely ott valamint nálunk, a nemzeti erőnek alapját képezte, – napjainkban már vagyonából kifosztva, a zsidók cselédjeivé vált, és a verejték, melylyel kenyéréért a zsidóknak adózik, valamint jövőjének reménytelen volta, lelkét is annyira szolgálivá tették, hogy szabadságról és nemzeti önállóságról többé álmodni sem képes.

Nemzeti jellegéből kiforgatva, a lengyel nép mint ilyen, szereplésének elérte végét: a történész számára anyagot, nem mint történelmi tényező szolgáltat ezután, hanem mint szomorú emléke egy nagy nemzet elpusztulásának. – Nem nyomhatunk el egy fájdalmas érzést, midőn ezt constatáljuk. Hiszen az emberi léleknek természetében van, hogy minden hatalom elenyészte bizonyos szálamomra kelti; és lehetetlen bárkinnek is meg nem rendülni, midőn évezredes tölgyet lát, mely viharokkal büszkén daczolt, porba döntetni egy kicsike féregtől, a melyet, valameddig magát bele nem fészkelheté, habár utalással, de oly kicsinylőleg néztünk, hogy sajnáltunk egyet lépni széttagosása végett. Mi magyarok ezenkívül egy régi barátot veszítünk a lengyelben; barátot és szövetséges társat, ki hivatva leendett a mi oldalunkon vini meg ama

végzetes harcot, melyet a többi szlávok sok milliónyi tömege egykor a mi szabadságunk elnyomására is felidéz.

Ha törvényhozóink, mérhetlen theoriai ismereteik helyett több praktikus észt tanúsítanának, és azt az „európai kulturára” való rendíthetlen törekvésök helyett inkább hazai speciális viszonyaink és nemzeti érdekeink felismerésére fordítanák: akkor magának ezen példának elégnek kellene lenni, hogy a zsidó emancipáció törvényét az uzsora-szabadság törvényének sorsára juttassa. De fájdalom, nincs úgy!

Ezek a mi államférfiaink, kik magokat hiu öntetszelgéssel annyira szeretik „modern színvonalon állóknak” mondani, a hazai zsidókérdésen azzal az univerzális frázissal szokták túltenni magukat, hogy „a szabadság magasztos elvét sértenék meg, hahogy egy bizonyos néposztálynak, csak azért, mert Mózes vallását követi, kevesebb jogot adnánk a többinél.” – És ezt az üres argumentációt hallanunk lehet manapság nemcsak azon üres fiataljainktól, kiket egy Hugó vagy Petőfi szép költeményeinek egyszeri elolvasása annyira rajongóvá tett, hogy azok remek költői álmaid a rideg valóságra is alkalmazni akarnák, de hallanunk lehet megfoghatatlankép a magyar országgyűlésen kormányelnökünk Tisza Kálmántól, úgyszintén mind a két ellenzék vezérférfiatitól. Bizonyosan úgy tartják, hogy Magyarországon a zsidóság kegye valamely párt kormányon maradása vagy arra juthatásának mellőzhetetlen sine qua non-ját képezi.

Pedig, az előbbiekhöz visszatérve, az univerzális szabadság elvét sokkal kevésbé. sértené, mint némelyek hiszik, egy olyan állami intévény, mely bizonyos feltételt kívánna meg mindazokban, kiket a nemzet fiai közé felvesz és a politikai jogok teljességével felruház. De ha nem így volna is: indíthatná-e az általános szabadság érdeke a magyar nemzeti államot arra, hogy fiai között megtűrjön, s mi több: felettük uralomra segítsen egy bizonyos néposztályt, mely statut in statu képez, és a mely azt, a mi mindnyájunk előtt legdrágább: nemzeti egységünket támadja meg. Mert arról meg vagyok győződve, hogy széles e hazában nem akad komolyan vehető férfiú, ki azt állítaná, miszerint zsidóinkat az emancipációval magyarokká tettük, és azóta ők a zsidóság faji érdekének a mi nemzeti közérdekeinket elébe helyeznék. Hát a múlt tavaszon nem jajdultak-e fel közülök ugyanazok, kik magukat a magyar nemzet fiainak hazudják, valahányszor Oroszországban egy-egy zsidó uzsorást a nép boszujja utolért? Irland nem gyűlölt és veszélyes ellenségünk, mint Oroszország; miért nem érintette tehát őket érzékenyen az irhoni gyilkosságok híre is?

Az Oroszországban legutóbb eléfordult eseményeket, tiszteit uraim, mint emberbarátok mi is fájdalommal szemléljük. De ez nem ment fel bennünket attól, hogy úgy ezen mint minden más áramlattal szemben is, fajunk érdekeit az általános emberbaráti érdeknek elébe helyezzük. Ez kötelessége minden magyarnak.

De ki hinné el azt, hogy zsidóink is érzik e kötelességet, midőn az Oroszországból kihányt népsöpredéket hozzánk szeretnék minden áron betelepíteni. Hiszen ha igaz, a mit ők állítanak, hogy a zsidó faj mindenütt assimilálódott: akkor nekik – mint a kicsiny és árva magyar nemzet tagjainak, a Kiev vidéki muszkáktól, kivált ha ezrével jönnek, félve kellene visszahúzódnuk, nem pedig tárt karokkal elibök sietni!

Országgyűlésünk egyik közelebbi ülésén Istóczy Győző beszédére felelve, miniszterelnökünk azt mondta, hogy: a gyalázat és élheterlenség bélyegét sütnék önmagunkra, ha egyenjogosságunkat 600,000 zsidóval szemben nem tudnánk megvédeni. Én tisztelt uraim, öngyalázatunk és élheterlenségünk kérdésének a taglalásába nem bocsátkozom, mert nem érzem magamat illetékesnek arra, hogy népünk jelleme felett Ítéletet mondjak. Másrészt azonban határozottan tagadom jogosultságát azon állításnak, jöjjön bár az felelős kormányelnökünk szájából, hogy a magyar nép faji sajátosságai: a túlságos bizalom mások becsületességében, valamint a kapzsiság hiánya, a gyalázatoság, és élheterlenségnek kétségtelen attribútumai volnának. Emlékezzenek csak önök vissza, hogy azelőtt, a míg a zsidóság összetartó kasztja népünk ezen gyengéit ki nem zsákmányolta: abban azokat mindenki, ha nem is erénynek, de bizonyára rokonszenvre érdemes vonásnak tartotta. Annyi bizonyos, hogy a magyar faj zsidó földbirtokosainkban kevesebbet nyert, mint a mennyit azok elődei tönkretjutasával veszített. Különben, ránk nézve e kérdés fontossága és lényege nem is abban fekszik, hogy melyik életrevalóbb népfaj: a pénzzel bánni tudó zsidó-e vagy a rosszul számító és hiszékeny magyar, hanem abban, hogy melyiket fűzi erősebb kötelék a magyar nemzeti államhoz; és melyik lesz majd kész, a válság idején hazánkért és felséges urunk királyunkért vért és életet áldozni?!

A magyar faj egy évezreden át elég bizonyítékot adta, hogy a nehéz feladatot, mely nemzete eredetiségének és önállóságának megvédésében áll, teljesíteni tudja és teljesíteni kész. Ez feladatunk is lesz, erre készen is kell maradnunk, hogy egy lelkes főurunk szavait idézzem: míg valamelyikünk él, míg leheli az utolsója azoknak, kikről megíratott, hogy „a nagy világon e kívül nincsen számodra hely.” Ez a nagy feladat rajta nyugszik és vele jár e hazának minden egy talpalatnyi földével. Hiszik-e önök, hogy a föld tulajdonával együtt a zsidókra is átmegy? Én nem hiszem.

Köztudomású tény, a mely előtt szemet hunyni, higyjék el nekem, hazánk jövője iránti meleg érdeklődésre legkevésbé mutat, hogy a magyarországi zsidók száma 1848. óta 290,000-ról 625,000-re emelkedett. Szaporodásuk mértékéhez tehát, mely a magyarokét 1000j0-kal meghaladja, szívvós összetartásuk és társadalmi elkülönültségük mellett, csak az állampolgári jogegyenlőség kell, hogy az utánunk jövő magyar nemzedék, orosz invasió és vesztett háború nélkül is eljusson a kérdéshez: élheter-e, uralkodik-e magyar e földön, melyet őseink vére szerzett?

Elgondolva ezeket, szabad-e kitérnünk a zsidókérdés elől? Szabad-e ezt oda fejlődni engednünk, hogy vele koczkára essék nemzeti önállásunk,, melyhez képest fontosságra állami létünk minden egyéb feladata, a szabadsági és függetlenségi ideálok legszebbike is semmivé törpül?

Még most lehet talán segíteni a bajon. Lehet a zsidók egyenjogúsítását olyan feltételhez kötnünk, mely nem sújtaná a beolvadás utján levő zsidó elemet, míg ellenben az elkülönülte a n e m z e t i létből egészen kizárná.

És ezzel sietnünk kell. Sietve kell törvényes megoldást keresnünk, ha nem akarjuk, hogy népünk ingerültsége az oroszországihoz hasonló drasztikus és törvényellenes eszközöz kényszerüljön fordulni.

Beszédemet nem fejezhetem be anélkül, hogy örömömnek kifejezést ne adjak azon érdeklődés felett melyet önök, tisztelt uraim, hazafiúi törekvéseink iránt tanúsítani látszanak.

A meglepedést az öröm érzetévé emeli bennem annak látása, hogy ily nagy számmal vagyunk, eléggé fogékonyak megérteni a veszélyt, mely nemzetünket a zsidó népfajban fenyegeti; és higgyék el, kimondhatatlan boldoggá tesz a remény, hogy a mai nemzedékben is fel lesz található őseinknek az a SZÍVÓS kitarása és lelkesedése, mely soha nem engedte tétlenül, panaszkodva nézniök a nemzeti erők pusztulásának oly jelenségeit, a melyekkel sikerrel megküzdeni csak az egész nemzet összetartása és egyetértése képes. Ha ezen reményben nem csalódom, akkor sikerülni fog, sikerülni kell megvédeni ezt a nemzetet, melyet a Mindenható irgalma az idők végéig erőben, boldogságban éltesse!

IV. Jakab Károly, zala-csicsói esperes-plébános beszéde.

Tisztelt értekezlet! – Nem minden alap nélkül tartok attól, hogy lesznek majd, kik ezen magán értekezletnek céljával egészen ellenkező holmi lázítási mozgalom kezdeményezésében szeretnének híressé tenni minket.

A magam részéről is, de ismerve az értekezletre itt összejött urak társadalmi állását, keresztény elveken alapult hazafias lelkületét, mindjárt az értekezlet megnyitásánál tiltakozom minden nemtelen ráfógás ellen, mintha mi a szép Balaton vidék békében együtt élő lakói között zsidóhecczvet akarnánk előidézni.

A törvény keretében akarunk mozogni, célunk kivitelében a törvénytelen, meg nem engedett eszközöktől megvetéssel fogunk elfordulni.

Célunk pedig tömegesen aláírt kérvényt nyújtani be a képviselőházhoz: hogy az 1867-iki 17-ik törvényczikket, mely a zsidókat általában minden feltétel és megszorítás nélkül teljesjogú honpolgárokká tette – változtassa meg, s oda módosítsa, hogy csak a hazafiakká lett, az egyenjogúsításra érdemet szerzett, a politikai nemzettesttel egybeolvadt zsidók legyenek emancipálva, egyenjogúsítva.

Magasztosak és nagyszerűek azon eszmék, melyek a 19-dik század törvényhozásait lelkesítették: Szabadság, egyenlőség, testvériség.

Tudom én azt jól, hogy a kiváltság és szabadalmak utáni vágy zsarnoksági hajlam; hogy az osztályok és felekezetek elkülönítése visszaesés volna a történelemben, nemzetünk reputációját sértené a világ közvéleménye előtt; de azt is tudom, hogy rajongó eszmék és eszmehecsők nemzeteket nagygyá és boldoggá nem tettek soha. A theologus és moralistának úgy kell tekinteni az embert, a milyennek lenni kellene, de a politikusnak úgy kell az eszményekkel leszámolni amint a valóságban vannak, amint a gyakorlatban nyilatkoznak.

A nemzet nagylelkű törvényhozói nem akartak páriákat túrni többé a haza területén. Száz év lefolyta alatt mennyi vér folyt, hány nagy lélek fáradozott azon, hogy széttöressenek a feudális terhek rabszolga-lánczai, hogy minden honfi szabad polgára legyen a hazának. Szabad lett a hajdani jobbágy az urasági terhektől, de nagy részt földönfutó hazájában, fehér rabszolgája a zsidónak. Nem akarok recri-

minátiókba bocsátkozni, tudom, hogy az igazság kimondása most igen hamar lázításnak kereszteltetik, de mint keresztény és pap nem titkolhatom el, hogy fáj, midőn látom, hogy a keresztény munkás és cselédnek, különösen zsidó gazdaságokban ünnepe és vasárnapja sincs már. Azok a humanizmust hangoztató zsidó intelligenciák, keresztény cselédjeiket nem mint embert, hanem mint tárgyat tekintik, miután a túlterhelő munkával erejében testében összetörték s benne a vallást, az emberi érzést kiölték, szerte a hazában koldulni bocsátják.

A nemzet nagylelkű törvényhozói ledöntötték a társadalom válszfalait, nincs ma már kiváltságos osztály; egyenlők vagyunk jogokban, egyenlők a törvény előtt, hogy a hazaszeretben, a hazáért hozandó áldozatokban is egyenlők legyünk. Emancipált egyenjogúvá lett a hazában minden zsidó.

De a zsidóság nem akar egyenlő lenni. Különvált kasztot képez, a productiv munkára nem hajlandó, a keresztény elemmel csak nyereség és Geschäft érdekében érintkezik.

Avagy egyenlő lehet-e az velünk? a ki vallási elveinél fogva csak saját fáját tartja Isten népének, bennünket pedig tisztátalan állatoknak tekint; ki hitelvei szerint a kereszténynek ártani, őt csalni, üldözni, kifosztani, Istennek tetsző dolognak tartja, kinek csak a zsidó felebarátja, a keresztény pedig csak tárgy, állat, mely iránt semmi erkölcsi kötelezettsége nincsen.

Aki talán azt mondaná, hogy túlozok, tekintsen végig a hazában, hallgassa meg a négy folyam mentén hazaszerte felhangzó panaszt a fővárosban úgy, mint az elrejtett zugközségekben. Ne higye senki, hogy a hazaszerte nyilatkozó közvélemény mesterségesen készítettet elő, ez a nyomás alatt feljajduló nemzetnek panaszhangja; nem Istóczy csinálta azt, hanem a közhangulat szülte Istóczyt.

Hová lett hazánkban a nemzet-alkotó és föntartó elem: a közép birtokos osztály? Nézzük meg a megyék virilistáinak névsorát, az olyan megyék lesznek majd szükség idején a hazának védbástyái, nemzeti érdekeink harcossai?!

Nézzük el a községeket. Hová lettek azok a jó módú földmives parasztgazdák? Talán egy sincs köztünk, ki ne tudna néhány vérlázító példát felhozni, mily álnok ravasz úton, mily bitang áron kerültek a magyar jobbágy-telkek zsidók birtokába.

Nézzük meg a telekkönyveket, találunk-e keresztény hitelt zsidó birtokra telekkönyvezve, míg óriási mindenütt az a kölcsöntéher, mely a keresztény birtokokat leköti és nyomja.

Pedig közöttünk is vannak takarékos jó gazdák, ügyeiket észszel, számítással rendező polgárok, de a vagyonszerzésben oly eredményt melyik keresztény tud felmutatni, mint igen számos korcsmáros, szatócs falusi zsidó?

A nemzet nagylelkű törvényhozói a szabadság és egyenlőség létalapjául a testvériséget hirdették. Magasztos és nagyszerű az eszme. Ha a szt. István koronája alatt lakó különféle nyelvű és nemzetiségű honpolgárok egy testté tömörülnének, testvérekké lennének, akkor lenne Magyarország az, a mi nem volt. 16 millió testvér imponáló hangot adna a nemzetek concertjében.

Isten segítségével én hiszek a keresztény népek testvérré egyesülésében, de hogy a zsidó a kereszténnyel testvér legyen, azt nem hiszem el senkinek soha.

Vannak e hazában községek, családok is többen, melyek németek, tótok, más nemzetiségűek voltak valaha, de ma már tősgyökeres magyarokká váltak; de mutasson nekem valaki zsidót, kinek habár jeruzsálemi András alatt vándorolt ide őse, mégis minden ízében ne volna igazi zsidó, vagy csak magyarnak tartaná magát.

Azt hitte nagylelkűen a törvényhozó testület, hogy egyenjogúsítva összeforrad majd a magyar nemzettel a zsidóság. Ilyen csoda nem történt a nemzetek életében. Voltak hun, avar, góth, normán – Isten tudja miféle nemzetiségű népek a világ színpadán, nem haltak ki, nem enyésztek el, hanem a nagyobb, hatalmasabb népfajokba átolvadtak; de a zsidó, mely a nagyvárosok palotái közt, vagy falukon ezelőtt négyszáz évvel megtelepült, ma, mint ősapja volt egykor, éppen olyan zsidó.

Minden népfaj ábrándos ragaszkodással rajong hazájáért. Messze hazájától is szülőföldre szép határáról dalol; a zsidót hazájához, szülőföldéhez vonzalom, lelkesülés nem köti soha. Ha kiszipolyozta a falu népét, a közelében levő városba hurczolkodik; ha itt kevés már a geschäftelési tér, a fővárosba vagy idegen országba költözködik. Ily népfaj államalkotó elemet nem fog képezni soha.

Mínthogy borzadunk a gondolattól, hogy hazánk a zsidófaj élősdiége miatt Lengyelország sorsára jusson; –

Mínthogy az egyenjogúsítás ideje óta hazánkban általános a tapasztalat, hogy a zsidóság szorosan összetartva, a vele megosztott jogokat az államalkotó keresztény népek ravasz kifosztására, a keresztény elemnek minden térről kiszorítására használta fel; –

Mínthogy törvényes vizsgálat útján is kiderítve lett, és valónak bizonyult az, hogy az államalkotó keresztény népfajok ellen, vak dühökben fanatikus vallási áldozatokra keresztény vért ontani nem irtóznak: indítványozom:

hogy tömeges kérelemmel járuljunk a képviselőház elé, hogy az 3 867-iki 17-dik, zsidókat egyenjogúsító törvénycikket oda módosítani kegyeskedjék, hogy mint a szomszéd Komániában, ne az összes zsidóság, hanem csak egyes zsidók, kik hazafiúi érdeküket tudnak felmutatni, s illető megyéik által ajánlhatnák, esetről-esetre emancipáltassanak.

V. Keöd József, balatonfüredi birtokos nyílt levele.

(Felolvastatott a 1882. július 31-én Tapolczán tartott választói értekezleten.)

Mélyen tisztelt értekezlet! Kedves honfitársaim! – Engem, alulírottat átruházhatlan napi teendőim megfosztván a szerencsétől, hogy a Tapolczán tartandó értekezleten személyesen megjelenhessek, e sorokra vagyok kénytelen bízni szerény véleményem tolmácsolását.

A 19-ik század civilizációja két nagyhangzású szavattal tűzött a korszellem lobogójára, a „humanis must” és a „tolerantiát.”

Ez a két szép fogalom voltaképpen benne van magában a kereszténység erkölcstanában, s annak hívei részéről nyilvánul is folytonosan a tettek és cselekedetekben, s épen az a körülmény, hogy ennek daczára mégis utón útfélen szüntelen e két szót halljuk harsogtatni, – különösen a lekenyerezett és megvesztegetett elfajult sajtó terén, – méltán felkeltheti figyelmünket, hogy hát mi lehet annak az oka V mi szükség annak szüntelen való kiabálására? Felelet: az, hogy a köztünk élő, –

államunkban államot képező, – számban és hatalomban, de különösen a befolyásos hangadásban megnövekedett és megizmosodott zsidóság e két hangzatos, és általa folytonosan hangoztatott frázis köpenye alatt annál biztosabban végezhesse gyalázatos munkáját, azon munkát, mely az ő harácsoló körmei közt, a mi legborzasztóbb, saját törvényeink védelmében, már veszélyessé vált hazánk és nemzetünkre nézve.

Kétségbe kellene esnünk, ha nem reménylenénk, ha nem bíznánk a jó és igaz ügy diadalában, mert hisz a történelem tanít bennünket arra, hogy máskor is volt ez már így. Többször is felütötte már a hatalmaskodásra vágyó és törekvő judaismus az ő Medúza-fejét, de a magyar a három bérzű és négy folyamú szép hazában egy lábtoppantással véget vetett az ágaskodásnak mindenkor.

Azonban, most az egyszer magunk vagyunk okai, hogy a keblünkön ápolt és dédelgetett zsidóság ily rohamosan emelkedett saját hátunkon és vállainkon fölénk; hisz törvényhozásunk utján magunk adtuk e l h a m a r k o d o t t a n a fegyverek különféle neveit a köztünk élő zsidóság kezébe, melyeket ők aztán nem is mulasztottak el felhasználni ellenünk.

Látjuk is a következményeket, okulhatunk is rajtuk, tanulhatunk saját kárunkon.

A mi „derülni” szerető törvényhozásunk többsége az ál-szabad-elvűség nyomása alatt olyan törvényeket is alkotott, melyek által mintha csak szándékosan törekedett volna saját vére és faja pusztítására. Most már gyönyörködjék félkegyelmű munkájában, ha tud!

Ott van a híres „iparszabadság” és az 1868. XXXI. t. ez. által kivívott „tőkeszabadság”, melyek mindkettője a léhaság kevertén nyújtózó uzsorás kupczihérek körmei közé hajtotta hazánk iparos és termelő osztályát, azon osztályt, mely a nemzet törzsét, életét és fentartó elemét képezi. A zsidókézből készentartott hurok öszszébb szorításához való törvényes hóhérmunka jogosultságát mindezek tetejébe megadta pedig már előre a zsidó emanczipációféle törvény, saját törvényhozásunk emez elhamarkodott, i d é t l e n éretlen szörnyszülötte.

A helyzet tarthatatlan!

Ezen áldott földön, melyről nem régen még azt mondták, hogy „Magyarországon kívül nincsen élet”, az általános elszegényedés és kivándorlás réme pusztít.

A hitellekkönyvek teherlapjai irtóztató képet tárnak elénk.

Statisztikánk kénytelen bevallani, hogy a magyar faj „stagnál,” vagyis, nem szaporodik, sőt a terhes munka mellett való sovány táplálkozás, és a zsidók által tervszerűleg üzött pálinkaivás terjesztése következtében a magyar nép satnyul, és pusztul megdöbentő mértékben.

Az erkölcsök lazulnak, mert a zsidó raffinéria a magyarság által soha nem ismert bűnök terjesztésében buzgólkodik megrontásunkra.

A zsidóval a törvény előtt való egyenlőség oly rést ütött igazság-szolgáltatásunk bátyáján, melyet már idáig is óriási veszteséggel leszünk majd képesek helyreállítani, mert a törvény-formulázta polgári esküt a zsidó, kereszténnyel szemben mindannyiszor leteszi hamisan, valahányszor az ő vagy hitsorsosa érdeke azt úgy kívánja, mert

ez által, meggyőződése szerint nemcsak hogy nem vétkezik, hanem még inkább az ő Jehovája előtt kedves dolgot cselekszik talmudja szerint.

S ezt tudva, hogyan lépünk megnyugvással a bíró elé, törvényt és igazságot kérni sérelmeinkért a zsidó ellenében? még hozzá akkor, midőn a zsidódédelgetés (minden bizonnyal megvesztegetés útján) már oly fokra hágott, hogy tudok bírót, kinek szent hivatása „Ő Felsége a király nevében” törvényt és igazságot szolgáltatni, a ki úgy nyilatkozott zsidó előtt is, többek hallatára, hogy „kétszerte jobban megbízik a zsidó mint a keresztény esküjében!”

Nagy Isten! Hová jutottunk?! Hol vagyunk?! Hol állapotunk meg?!

Így aztán nem csoda, hogy az alig egy évtizednél idősebb zsidó-emanczipáció óta Magyarországon megdőbentő mértékben, rohamosan terjedt a magyar elem kárával a zsidófaj gyarapodása s ezzel együtt-járó szaporodása.

Egész községek lakosai vannak kiforgatva zsidók által ősi vagyó-, nukból, s mostmár csak árendásai, vinczellérjei, vagy pedig névleges birtokosai azon ősi birtokoknak, melyek még ezelőtt néhány évvel tisztán álltak, s birtokosaiknak firól-fíra, ágról-ágra boldogságot, megelégedést és gyarapodást biztosítottak. Most az a zsidó hizlalja belőle magát, ki ezelőtt alig egy pár évvel telepedett meg a községben, zseb-kendőben hozván magával összes vagyonát.

Magyar birtoknak zsidó kézre való átszarmazása oly mérveket öltött napjainkban, hogy ez a körülmény már egymagában is elegendő arra, miszerint felnyissa szemünket, s verje meg a magyarok istene azt, ki ez előtt szándékosan szemet huny!

Azé az orszá-g, és azé abban a hatalom, a kié a föld! A ki-nek semmije sincs, annak nincs mit félténie, annak nincs mit védelmeznie szükség esetén!

A magyar nemzet megszerezte vérrrel, és egy ezredéven át meg is tartotta becsülettel hónát, mert volt mit félténie, volt mit védelmeznie; de ha ezen vérrrel áztatott és megszentelt földön a magyar elem proletárrá lesz, s birtokosává a zsidó, akkor vége Magyarországnak, mert a zsidó azt meg nem védelmezi soha! Pénzes zacskójával odább áll vagy a betörő ellenség előtt készségesen meghódol azonnal, feltétlenül, mert neki mindegy, akár muszka, akár tatár lesz Magyarországon az úr, csak ő telhetetlenségének élve, saját zsebjét tömhesse.

A mely népfaj bármily kicsiben és bármily szerény körülmények közt is államot alkotni se nem tud, se nem akar, az nem képes felfogni, és annál kevésbé átérezni a haza becsét, az nem érez honszerelmet, annak a föld csak áruczikk, az ahoz az életét nem köti, hanem eladja a többet ígérőnek, nyereségre, akár ma akár holnap.

A zsidó pedig ilyen! s mint ilyen nemhogy megvédené, de még megvédeni sem segíti Magyarországot soha!

A zsidó nem hal meg a hazáért, ő csak élni akar saját zsebjéért!

Nevetséges azt is hinni, hogy a zsidó beolvad bármely nemzet-testbe valamikor. Erre ő képtelen, mert képtelenné teszik hagyományai, képtelenné teszi talmudja.

Hogyan olvadhatna ő bele a kereszténységbe, mikor ő, az Isten „választott népe” a keresztényt és egyáltalában a nem-zsidót nem is

tartja embernek, hanem fertőzött valaminek, az állatnál is rosszabbnak, kinek még edényéből sem eszik.

Látjuk, hogy a vén Európa nagy nemzetei mind elfogadták az Istenember tanát, meghódoltak a keresztény erkölcsöknek, csak a köztük elszórtan élő zsidóság nem tette ezt majd két évezred leforgása alatt se, s ma is görcsösen ragaszkodik talmudjához és annak gyalázatos erkölcstanához, oly mértékben, hogy a XIX-ik század civilizációja ölen felnőtt zsidó csak külsőleg, de belsőleg semmit sem különbözik azon elődeitől, kik egyik legnagyobb jótevőjüknek Mózesnek már nem engedték meg, hogy az „ígéretföldre” léphessen velők, s kik megfizették Krisztust magát, a világ megváltóját!

Egyesek áttérése is ellenök bizonyít, mert mindig érdekből vagy kényszerűségből, de soha sem tették azt meggyőződésből.

Keserű tapasztalás bizonyítja, hogy az emancipáció is nemhogy közelebb hozta volna őket a felszabadító nemzetekhez, csak a tért nyitotta meg előttük, csak szabad kezet adott nekik gázságaik és alattomos törekvéseik üzésére, s ha ezt még felülrá azzal is tetézné törvényhozásunk, hogy a zsidó és keresztény között való polgári házasságot törvényre emelné, a rokoni összeköttetésekből származó befolyását a zsidóság a keresztény társadalom nyomására még nagyobb mértékben érvényesíthetné, s egy hatalmas lépéssel ismét csak közelebb hozná a judaismust győzelméhez, a keresztény társadalmat pedig a felbomláshoz.

Ugyan kérem, ki az közülünk, a ki az alattomos gázságban és a raffinériának minden kigondolható szemtelenségeiben versenyezni, és rokonságba keveredni óhajtana a zsidóval?! A ki ezt nem óhajtja, az kérje a magyar törvényhozást, hogy a zsidó és keresztény közt való polgári házasság féle törvényjavaslatot vesse el, a zsidóé mancipációféle törvényt pedig törölje kitörvényeink könyvéből.

Keöd József.

VI. A Vadnay Andor által, a tapolczai értekezleten előterjesztett kérvényi javaslat.

Mélyen tisztelt képviselőház! – Alólirottak, mint a magyar nemzet fiai, mielőtt alábbi kérelmünket előterjesztenők, nehogy eljárásunk hamis szemüvegen át tekintessék, hangsúlyozni óhajtjuk azt, hogy mi a magyar szent korona területén minden közintézkedést, a felséges urunk királyunk által szentesített törvényektől az utolsó községi előljáró hivatalos meghagyásáig, első sorban a magyar nemzeti érdek szempontjából fogunk fel, és előnyös vagy hátrányos volta felett e szerint ítélünk. Magyar nemzeti jellegünknek megőrzésére, a maga eredetisége és önállóságában, a mily örömmel áldozzuk fel saját gyermekeink százezeinek vérét, ép oly habozás nélkül tesszük ki magunkat még annak is, hogy ellenségeink a világszabadság és humanismus zászlói alól fejünkre zúdítsák a vallási türelmetlenség és keleties barbarizmus méltatlan vádjait. Kérelmünket a következőkben adjuk elő:

Mondja ki határozatilag a tisztelt képviselőház, hogy: 1) Miután egy államban észszerűleg csak egy társadalom képzelhető, a zsidó népfaj pedig hazánkban éppen társadalmilag egészen elkülönült elemet képez; minthogy továbbá arra, hogy a zsidó népfaj társa-

dalmünk keretén belül helyet foglalhasson, avagy ahhoz csak közeledjék is, mindaddig kilátásunk sem lehet, valameddig hitágazataiban a kereszténynek előtt nemcsak gyűlöletes, de őket megalázó tisztátalansági tant fentartja: ezeknél fogva az 1867. XVII. t. cikket, mely a zsidó néposztálynak hazánkban teljes és feltétlen állampolgári jogokat engedett, mint elhibázottat visszavonni szükségesnek tartja.

2) Minthogy öntudatos léttel bíró állam nem tűrheti el azt, hogy polgárai közt a közös jogrend alapját képező jogérzületnek egysége többféle és egymástól eltérő morálnak a tanítása által zavartassék meg: a zsidó néposztály kezén a felekezeti elkülönült oktatás és nevelés joga addig sem hagyható meg, mígnem a törvényhozás az eltörlendő 1867. XVII. t. cikket egy új, a keresztény erkölcsiség és magyar nemzeti érdekeknek megfelelővel helyettesítheti.

3) Miután hazánk nyomasztó gazdasági viszonyai mellett, a nemzeti erőnk alapját képező földbirtokos osztály szemmeláthatólag fogyásnak indult, és helyét mind nagyobb mérvben a zsidó népfaj kezdi elfoglalni, melytől, mint társadalmilag és erkölcsiben különálló népfajtól hazafiságot csak várnunk sem lehet: e ténynyel szemben a nemzeti önfentartás kötelessége parancsolja, hogy a zsidó faj Magyarországon az ingatlan vagyon szerzethetése és bírhatásától eltiltassék.

Néhány gyakorlati javaslat.

A zsidóknak Oroszországból kiüldözése s hazánkban habár részes letelepedése a zsidóveszélyt nálunk Magyarországon – ha lehetséges – még égetőbbé teszi, olyannyira, hogy minden egyes honpolgárnak hazafiúi kötelessége, ezen ügygyel foglalkozni, e veszélynek elhárításáról elmélkedni, és nézeteit közzétenni, miszerint azok előbb baráti társas körökben megbeszéltetvén s megvitattatván, s utóbb nyilván is szóba hozatván, az eszmék lassankint tisztuljanak, s az országban bizonyos meghatározott felismerés létesüljön, a melynek folyományaképen kell, hogy az agitáció eddigi iránytalan általánosságát elhagyva, s a sokoldalú panaszos jeremiádtól eltérve, concret, gyakorlati, activ segélymódok felé irányuljon, melyek alkalmasak lennének Magyarországot, legalább is a magyar állami eszmét, megsemmisítő arany internacionálénak veszélyeitől megmenteni.

Előre bocsátva, hogy én a zsidók mint vallási felekezet ellen semmi ellenszenvet nem táplálok, sőt bevallva, hogy monotheismusa tetszik; hogy én azon ténykörülményben, hogy a zsidók a legkülönfélébb üldözések közepette is vallásukhoz híven ragaszkodtak: annak bizonyítékát látom, miszerint ezen hitvallásnak van egy egészséges életerős gyökere, mely a zsidóságot mint vallási felekezetet ezentúl

is minden üldözések és sanyargatások daczára (sőt tán éppen ezek végett még inkább) viruló életben fen fogja tartani.

Ezen nézetemben megerősít még az is, hogy a zsidók a többi hitfelekezetek felett – leginkább vallásuk folytán – több dicséretes tulajdonsággal sőt erényekkel bírnak, ilyenek a józanság, az italokbani mérsékeltség, a takarékoság, és különösen azon kegyelet, (sőt kultusznak mondhatnám,) melylyel a gyermekek szülei irányában viseltetnek; nincs példa náluk arra, – a mi a keresztények között fájdalom igen gyakori, – hogy a gyermekek agg szüleiket birtokaikból kiűznék, vagy akármiképen sértenék; de még arra sem, hogy tehetségeikhez képest jól el ne látnák: megemlítenő még a kölcsönös jótékonyság, segélyezés, mely szerint saját felekezetbeli szűkölködőiket és betegeiket segélyezik, illetőleg ápolják.

És hogyha mindezekhez még hozzá vétetik az is, hogy hierarchiájuk nincsen; hogy papjaiknak semmi földbirtokuk, semmi különös fénylő anyagi helyzetük nincsen, minden politikai befolyást nélkülöznek: okvetlen azt kell következtetni, hogy a zsidó vallásnak tagadhatlanul egészséges magva, erős alapja van.

Így tehát a zsidóknak mint vallási felekezetnek jó tulajdonságairól megemlékezvén: alig fogja valaki szememre vethetni, hogy fanatikus ellenségük lennének, s hogy nem foglalnék el oly objectiv álláspontot, melyről a zsidóügyet igazságosan megítélhetném.

Százszor elmondatott már, miképen rontja meg erkölcsileg s anyagilag a népet a zsidó csapláros; hitelez neki italt, és e mellett minden más árucikket, melyet korcsmájában rendesen tartogat s árulgat, mindaddig, míglen jól meglátolva vendégének birtokát, ingatlanait, ingó jószágának értékét, neki hitelezhetni vélelmez; a hitelben adott italnak minőségénél, mennyiségénél, áránál megkárosítja, és ha a hitelt kimerítettnek hiszi, s az időt az elszámolásra megérkezettnek tartja, akkor, főleg akkor domborodik ki a zsidó által a más felekezetűek irányában táplált ellenséges indulatnak reliefje; akkor működik a hamis felszámolásnál és az e tartozási összegről szóló váltónak aláírásánál a zsidónál a szertelen kapzsiság, pénzvágy, gazdagodási düh, azon ördögi kárörömmel párosulva, miszerint ismét sikerült Jehovának dicsőségére egy gojt kifosztani, a végpusztulás örvényébe taszítani; s ezzel a zsidószagú köz értéknek szaporítását, a keresztényi birtok csökkentésével eszközölni.

A csapszékben fosztja meg a zsidó a köznépet esztől; elefántta teszi, s ez állapotban reá bírja a legkárosabb szerződések megkötésére.

Nem állítom, hogy a keresztény csapláros erkölcsjavító, és hogy egy ily korcsmában sem csalatik meg az együgyű köznép; de két-

ségtelenül bizonyos az, hogy a keresztény korcsmáros, habár maga haszna után néz, nem törekszik korcsmája látogatóinak kifosztására, hogy nem örvend rajta, ha korcsmájának vendége vagyonából kifogy és tönkre megy.

A keresztény korcsmárosnak üzleti modorát a zsidóéval szemben legjobban illusztrálja azon mindennapi tapasztalás, mely szerint míg egy faluban, a mely például ezer lélekből áll, két keresztény korcsmáros üzleteiből alig tud megélni, addig egy más, ugyanannyi lakossal bíró faluban tíz zsidó korcsmáros nemcsak megél, de rendre mind meggazdagszik.

És hogyha az életnek mindenapi tapasztalataiból egyszerű inductiv okoskodással a zsidó fajnak veszedelmességére következtetést vonni kívánunk, szemléljük csak az országszerte rohamosan szaporodó végrehajtási árverések lefolyását; eladásra mindig csakis keresztényi birtok kerül, soha zsidóbirtok; – és vevőül jelentkeznek zsidók és ismét csakis zsidók; – és a kisebb nemesi, vagy volt jobbágyi birtok, főleg pedig a jobb talajú földek rendszerint zsidók vagyis korcsmárosok, azaz korcsmáros zsidók által vásároltatnak meg.

Ezek azután behozzák az új úrbért; földjeinek legjavát és közel fekvő részét a zsidó korcsmáros saját cselédjei által művelteti; a távolabbakat és rosszakakat a gazdáknak, vagy készpénzbeni vagy magbani uzorás haszonbérbe meghagyja, a kik a zsidónak, marháikkal a földet roppant haszonbérért, voltaképen mint ingyenes szolgálai művelik, a zsidónak juhait a télen át eltartják, nyáron át legeltetik, s ezek után egyszersmind az adót is fizetik; míglen a zsidó a gyapjút bezsákolja s eladja. Ezen új zsidó úrbér csakis annyiban különbözik a rabszolgaságtól, a mennyiben a rabtartó gondoskodik rabszolgájának – mint is neki szolgáló gépének – egészséges karbani és jó erőbeni fenntartásáról: míglen a zsidó nem bánja, ha lekötelezettje mint ingyenes dolgozó gép erejében megfogy, elkopik, s lassan megfogyva éhenhal; mert tudja, hogy „venient sequentes,” és örvend, hogy egy gojjal ismét kevesebb lett.

Ez a dolognak valóságos helyzete; s miután köztudomásra levő tény az, hogy a párisi „Alliance israélite” – amint ez évi jelentéseiből kiderül, – évenként működésének körvonalát geometriai arányban minden oldalra kibővíti, s azon elfogadott elvből kiindulva, hogy a kié a föld, azé az ország, azé a hatalom: a zsidóknak ajánlotta, sőt igen élénken lelkükre kötötte, hogy lehetőleg mindenütt minél több földbirtokot szerezni törekedjenek: fájdalmas borzalommal kell tapasztalnunk, hogy a zsidófaj úgyis mint földbirtokos osztály nemcsak minálunk Magyarországon de másutt is roppantul terjeszkedik; – ha nálunk a statisztikának csak kissé hasznát vehetnénk,

látnók, hogy a megyei, városi és községi virilisták mind mind nagyobb számban a zsidókból kerülnek ki, míglen nemsokára mindenütt többségben leendenek, s végtére csakis merő zsidók fogják a községi, városi s megyei ügyeket intézni; mivelhogy igen kevés fáradtságukba fog kerülni, lekötelezettjeik közreműködése mellett, a választások alá kerülő bizottsági tagokat is, vagy saját köreikből vagy pedig elzsidósodott keresztény rabszolgák soraiból megválasztatni; s ekkor megérkezett már az idő, a mikor ez országot a zsidók a saját maguk köréből választott tisztviselőkkel fogják kormányozni; ezek fogják mindenható (mert minden, akármily erkölestelen eszközt felhasználó) befolyásukkal az országos képviselőket választani, s bizonyos, hogy Magyarország ezredévi fenállásának megünneplésével egykorúan és egyszersemind a zsidók fogják itt Messiásuknak megérkezését ünnepelni.

Hogy pedig ezen zsidós Magyarország nem lesz m a g y a r, hanem az arany Internationálét dicsőítő schacher keverék nemzet, melyben a magyar elem mint létezett s akkor elszegényedett szolganép csakis gúnytárgyul fog szolgálni, az oly bizonyos, mint bizonyos azon világtörténelmi tanúság, hogy a szegénység a civilizációnak gátlója; valamint azon történelmi tény is, hogy ha a nemzetnek ős része erkölcsökben, vagyonban megbukott, azon nemzet a legcsúfosabb halállal múlt ki, s felette a világtörténelem azon legsújtóbb ítéletet mondja ki, hogy róla teljesen hallgat.

Ezen sorsra fog jutni Magyarország, hogyha – nem többé idejekorán, de ha – nem rögtön lát hozzá, a zsidóságnak számszerinti leszorításához s különösen további vagyonosodásának megakadályozásához.

Mínthogy pedig számszerinti kevesbítését semminemű inhumánus üldözésekkel elérni nem lehet, nem szabad, korszerűtlen és illetlen: itteni polgári és anyagi existenciáját akképen kell nehezíteni, hogy a zsidóság önkényt maga legyen kénytelen magának jobb hazát keresni; oly törvényes intézkedések teendők (ha ezt notabene az eddig már is tulhatalmas zsidóság megengedni méltóztatik,) melyek további vagyonosodását meggátolják, a mivel egyúttal számbani kevesbítése is foganatosítva leend.

Mik legyenek tehát ama törvényes intézkedések, és mik amaz institutiók s illetve rendszabályok, melyek a zsidóságnak eddigi tulvagyonosodását lehetlenítik, illetőleg korlátozzák?

Es ez irányban biztos útmutatóul szolgál eddigi meggazdagodásuk módszerének helyes felismerése.

A zsidóság eddig Magyarországbán az uzsora, hamis bukások, a powel-árúknak a keresztény kereskedők leszorításával kisebb ároni

eladása által különösen, s főleg pedig a kis mértékbeni korcsmáltás által emelkedett mostani félelmes vagyonosodására.

Az uzsorát nagyban nevelte a törvényes kamatlábnak megszüntetése; ez irányban történt legújabbán – post festa – némi javító haladás, mely azonban nem elégséges ezen bajnak megszüntetésére. A zsidóság ezen jövedelmi ágának elzárására drákói intézkedések szükségesek, melyek valamint egy részt az uzsorát bünfenyítő úton sújtanak, másrészt az a nélkül is folytonos deficitekben sínlódó fiskusnak javára szolgálnának.

Az uzsorának azon neme pedig, melynél készpénz nem adatik kamatra, hanem szarvasmarhák, juhok adatnak különemű socidai – a szegény falusi népet igen kizsákmányoló – nyomasztó feltételek mellett, a jövedelmi adóbizottságok által lehetőleg nagy, magas jövedelmi adóval sújtassék.

A hamis bukásokra a legszigorúbb büntetés szabandó.

A powel-árukkal szédelgés ellen társadalmi mozgalom hozandó működésbe; keresztény kereskedők társulata feladatául tekintse minden egyes vásárlót, aki a zsidó üzletből árut visz, ennek hiányai, tökéletlenségei fölött alaposan felvilágosítani sat.

A fő – voltaképen a legfőbb correctivumot képezné azonban a zsidóságnak a szeszes italok kis mértékbeni árultatásától való eltiltása; ennek kell az agitáció jelszavának lenni; ez az „in hoc signo vinces,” ezen eszmének keresztülvitelére kell hogy irányuljon minden magyar embernek fő törekvése, ezt kell hangoztatni utón útfélen, mindig folyton, minden lapban; ennek kell lehetőleg érvényt szerezni a községi, városi képviselőkben, míg mindezen testületekben a zsidóság döntő többségre nem jutand; a regálejjoggal bíró uradalmak a zsidóság veszedelmes voltáról meggyőzendők és reá bírandók, hogy a regálékát a zsidóknak – habár nagyobb haszonbért ajánlanának is, – bérbe ne adják; a szolgabírák a zsidókorcsmáknak rendőri tekintetéből a legkisebb számra leszállítását foganatosítsák; a nép a zsidó korcsmák látogatásától papjai és az előljárók által óva intessék; szóval az agitáció a zsidó korcsmák, voltaképen a szeszes italoknak zsidók általi árultatása ellen mindaddig folyton s mindenütt folytattassék, míglen le nem dülnek Jericho falai, míglen oly igen általánossá fog válni a kívánság a zsidóknak a szeszes italok kis mértékbeni árulásától való eltiltása iránt, hogy annak utóvégre a törvényhozás is, mint a közóhajnak előmozdítója, a nép szavának, a nép akaratának mandatáriusa kénytelen leend érvényt szerezni.

Nem mellőzhetem ez után a zsidóságnak szerfeletti s közveszélyes meggazdagodását gátolandó, azon institutiót, illetőleg rend-

szabályt ajánlani, mely szerint a jövedelmi adónak megszabásánál az eddigi hiányos eljárás helyett más, alkalmasb léptetessék életbe.

Eddig ugyanis az adófelügyelő, illetőleg megbízottja a jövedelmi adóknak megszabására nézve, sok fáradtságos kutatás után, ajánlatait az illető bizottságnak legjobb tudomása szerint megtévén, a kivető az egyes korcsmárosok, kereskedők, tőkepénzesek sat. üzleteinek mivolta, jövedelmezősége kipuhatolásában a helybeli jegyzőknek s bírának kijelentéseire támaszkodik, a minthogy is ezek jelenleg az egyedüli tanúbizonyságok, a kik az illető egyéniség üzletéről annak kiterjedéséről, jövedelmezőségéről, valamint az adókivetésnél szintén megbírálás alá eső családi viszonyokról is alapos információt adni képesek, s hivatva vannak.

Ámde köztudomású dolog, mily viszonyban állanak sok helyütt a falusi sőt tán a mezővárosi bírák és jegyzők ama megadóztatandó zsidókkal; a legocsmányább megvesztegetés járja minden színben és modorban, és pedig rendesen igen olcsó áron, közönségesen az ingyenes itatás elegendő; nagyobbrészt azonban már ettől is eltérnek, minthogy ama zsidóknak annyira lekötelezett rabszolgáik, hogy van igen sok bíró és jegyző, a ki a falujabeli, megadóztatandó zsidónak a rossz idők, gyenge üzletek, sőt káros veszteségekről, kedvezőtlen conjuncturákról felhozott hamis előadásait, hivatalos hazugsággal igazolja, és így az adókivető bizottságot roszelelküleg tévedésbe ejti.

Ezen sajnos valóság, e ténykörülmeny előtt szemet hunyni, ezen zsidótaktikát hallgatva agyon-ignorálni egyáltalján nem lehet; a jövedelmi adóknak, különösen pedig a mindinkább gazdagodó zsidók jövedelmi adójának, a föld-, házi- és egyéb közadók arányábani aránytalansága tovább fenn nem állhat; és pedig azért nem, mert e mellett a földbirtokosok nyilván annyira túlterheltetnek, hogy részben a nagy adók miatt kénytelenek földbirtokaiktól megválni; másodsor, mert e mellett a fiscus, az igen szűkölködő országos kincstár nyilván károsittatik; és harmadszor, mert e mellett ama tulveszedelmes zsidóság dédelgettetik, simogattatik s gazdagodása előmozdittatik.

A helytelenítő pusztá kritikának soha barátja nem lévén, correctivumul a következő positiv tervezetet – hacsak gondolat-ébresztőtől is – ajánlom

A községi jegyzőkön és bírakon kívül hallgasson meg az adófelügyelő, illetőleg megbízottja – amint eddig is történt, – minden más feljelentőt is, a ki ugyanis positiv, kétségtelen biztos adatokkal szolgál arra nézve, mely jövedelmeket szedett e vagy ama kereskedő, korcsmáros vagy egyéb üzleti ember. Ezen feljelentőket azonban

ezentúl – feltéve hogy adataik csakugyan valóknak bizonyulnak, – bizonyos tetemes jutalmazásban részesítse, mely összeget az illető – jövedelmét eltagadó – üzletember bírságul fizetni tartozzék. Azon esetre pedig, hogyha ezen indokolt bírságolás el nem fogadtatnék, vagyis ha ezt a törvényhozás el nem fogadná: ama magán feljelentőnek jutalmazása az adónak ama többletéből fizetessék mely ezen feljelentésből keletkezett. Ezen eljárás legújabbán jó sikerrel alkalmaztatott Budapesten, a hol több éven át elhallgatott nagyobb összegű jövedelmek, egy magányzó által alaposan bejelentetvén, ennek az adófelügyelő által 1500 frtnyi jutalmazás utalványoztatott ki. *)

*) Kérdés: ez a feladó is nem volt-e zsidó, a kihez ez a mester-ség jobban hozzáfér mint a magyar emberhez; s így ez ajánlott remediumból ismét csak a szimatoló, szaglálódó és kundiszó zsidók húznák a rebachot. – Szerk.

Igazy István.

A zsidó harctérről.

– Havi szemle. –

(A tiszá-eszlári rituális gyilkossági bűnper. Tiszá-Eszlár és Baltavár. – Német lapok újabbí nyilatkozatai. – A t-eszlári eset alkalmából tartott berlini népgyűlés. Henrici Ernő beszéde. Kérvény a zsidóságnak s nevezetesen a zsinagógáknak rendőri felügyelet alá helyezése iránt. – Dr. Kirn. – A t-eszlárihoz hasonló esetek. Az „öldöklő angyal.” A vér használata a zsidó rítusban. – A magyar közvélemény gyökeres átalakulása antisemita irányban. A magyar hírlapirodalom krízise. Simonyi Iván és a „Westungarischer Grenzboten”. – Hajsza az antisemitikus nyomtatványok ellen. A vasmegeyi zsidóellenes tüntetések és a rumi kerület. – Konfiskaczionális túlbuzgóságok. Hevesmegeye felirata a képviselőházhöz a sajtószabadság érdekében. – A kormány védekezése. Sajtóperek. – Szabolcsmegeye felirata a képviselőházhöz a zsidóbevándorlás ellen. A vallás-és közoktatásügyi miniszternek egy elvi jelentőségű döntvénye a polgári házasság kérdésében. – Hírek Ausztriából. A trieszti zsidóellenes tüntetések és a zsidó irredentisták. – Az Amerikában nyilvánult antisemitikus hangulat folytán onnét ismét visszavándorló muszka zsidók és a még mindig permanens brodyi zsidótábor. – Antisemitizmus Szerbiában. – A drezdai nemzetközi antisemita congressus.)

A tiszá-eszlári monstre-perben a dráma első jelenete befejező-dött Bary József vizsgálóbírónak a nyíregyházi kir. törvényszék által helybenhagyott s így jogerejű végzése által, a mely végzés a vádlottak ellen a speciális vizsgálatot elrendeli. E végzés ekként szól:

A nyíregyházi kir. törvényszék vizsgáló bírója által Scharf József és társai ellen gyilkosság gyanúja miatt 129/882. v. b. szám alatt folyamatban lévő bűnygyben, az előnyomozat befejezése után alulírott napon és helyen:

V e g e z t e t t t :

Előlegesen letartóztatott Schwarcz Salamon benei, Braun Leopold Mihály és Buxbaum Ábrahám neusandetzi származású vádlot-

tak ellen, a magyar büntető törvénykönyv 278. §-a szerint minősülő gyilkosság büntettének gyanúja miatt, továbbá S c h a r f József h.-nánási, S c h a r f Józsefné szül. M ü l l e r Leni makkos-hotykai, Junger Adolf sirokai, Braun Ábrahám vajai, Lustig Sámuel makkos-hotykai, W e i n s t e i n Lázár kisvárdai, T a u b Emánuel nyiradonyi származású vádlottak ellen a jelzett gyilkossági büntettben való részességnek (Bünt., törv. könyv 69. §. 2. pont) gyanúja miatt, s végre Rosenberg Hermán szentmihályi, özv. Klein Sámuelné szül. Roth Borbála alsó-va-dászi, Grosz Márton n. halászi, Klein Ignácz felső-fügedi és Fogel Amsei fejeiregyházai származású vádlottak ellen a büntető tkönyv 374. és 376. §§-ai szerint minősülő s gyilkossági bűncselekvényre vonatkozólag elkövetett bűnpártolás gyanúja miatt, a különös vizsgálat s ezzel együtt a vizsgálati fogság is elrendeltetik; S m i l o v i t s Jokel remetei származású vádlott irányában az ellene folyó évi jul. 10-én hozott s gyilkossági bűnpártolás miatt különös vizsgálatot és vizsgálati fogságot rendelő végzés hatálya továbbra is fentartatik, – s végezetre a szintén előleges letartóztatásban lévő W i e d e r Mór, M e n d e l o v i t s Niszen., H e r s k o Dávid és Mátéj Ignácz, és pedig két előbbi azonnal, két utóbbi pedig vallomásuknak törvényszékiileg eszközendő meghitelesítése után, szabadlábra helyeztetni rendeltetnek. Indokok; stb.

Kelt Nyíregyházán a kir. törvényszéknél, 1882. júl. 29. Bary József s. k. kir. tszéki vizsgáló bíró.

E végzés terjedelmes indokolással van ellátva, a melyet a vizsgálat érdekében természetesen se a vádlottakkal se a védőkkel nem közöltek. E védők az eddigi védő zsidó ügyvéd Heymann helyett: Eötvös Károly és Horánszky Nándor országgyűlési képviselők s Fun-ták Sándor, a Karagyorgyevics-féle perből ismert budapesti ügyvéd s volt képviselő, tehát mind a hárman keresztény (!) férfiak. – Ez a tiszta-eszlári ügy épen olyan módon fejlődik, mint a baltavári ügy: úgy hasonlítanak a fejleményeket illetőleg egymáshoz, mint egyik tojás a másikhoz; csakhogy Baltavárott, lesakterozott Eszter helyett lesakterozott 60,000 ftról volt a szó. A nagy közönség az eszlári ügyben felmerülő minden újabb zsidó sakkhúzásnál elbámul és rázza, a fejét, no meg szitkozódik is helylyel-közzel: mi egyáltalán sem-min se bámulunk el: mi már láttunk elég ilyen furcsa dolgot! – Azt mondtuk most, hogy Baltavárott lesakterozott 60,000 ftról volt szó. Ez nem helyes definíció, mert Baltavárott egy t ö r v é n y - széki bírót akartak körülmetélt és körülmetéletlen zsidók „le-sakterozni.” Vigyázzon Bary József, hogy olyan tapasztalatokat ne kelljen csinálnia mint a minők kijutottak Istóczy Győzőnek!

*

A németországi közvélemény folyton növekvő érdeklődéssel kíséri a tiszta-eszlári ügyet. Az antisemita lapok napról-napra hoznak tudósításokat az ügy legújabb állásáról; Berlinben a nép közti töme-ges terjesztésre röpirat jelent meg a napokban M. Schultze kiadásá-

ban e cím alatt: „Esther Solymosi oder der jüdisch-rituelle Jungfrauen-Mord in Tisza-Eszlar.” A röpirat czimlapján az eszlári zsinagóga rajza áll, a melyet különben a „Wahrheit” című berlini antisemita élczlap augusztus 5-ki és a „Berliner Ostend-Zeitung” augusztus 7-ki száma is hoz.

Az épen nem antisemita „Dresdner Nachrichten” pedig következőleg nyilatkozik:

„Ama keresztény leánynak zsidó zsinagógái szolgák által Tisza-Eszláron való undok meggyilkoltatása Magyarország közvéleményét szemmeláthatólag fokozódó mérvben hozza izgalomba. Hisz csak vonakodva szokhatik a 19-dik század cultur-embere ama gondolat lehetőségéhez, hogy emberek hideg vérrel gyilkolják le embertársukat a célból, hogy annak vérével istennek tetsző áldozatot hozzanak. Ez egy oly borzasztó perspektívát nyit meg oly borzalmas örvényekbe, hogy minden más felderítés, s legyen ez bár egy raffinrozott kéj-gyilkosságé, keresztényre úgy mint zsidóra nézve mint egy igazi megváltás lenne üdvözölve. A per felvilágosításait be kell várni, mielőtt végleges ítéletet hozunk. Egyet azonban feltétlenül követelnünk kell, s ez az, hogy a z i g a z s á g s z o l g á l t a t á s n a k s z a b a d f o l y á s e n g e d t e s s é k. A zsidó sajtó minden képzelhető fáradságot vett magának, hogy az esetet eltusolja. Odáig üzte a vakmerőséget, hogy követelte, mikép a vádlottak rendes bírájuktól elvonassanak. Noha a magyar kormány a Rothschildház szemhunyorgatásai iránt elejétől fogva a legnagyobb figyelemmel szokott lenni, és nem késik mindazt, a minek csak némileg is „zsidóheccz” szaga van, nyakon csipni; mindamellet még sem merészelte, szemben a tények n y i l v á n v a l ó s á g á v a l, az igazságszolgáltatás karját megállítani. Ama sok tizezer forintok, melyeket a magyarországi zsidóság áldozott, hogy a szerfölött gyanús ügyet elleplezze, ezúttal elveszték. A ravasz gyilkosokat az ő túlságos ravaszságuk tette tönkre. Ha véres tettükhöz nem toldották volna hozzá a hullarablás és hullameggy alázás undorító büntettét: úgy ezzel nem szolgáltatták volna fő bűnüknek bizonyítékait. A mikor ők egy idegen hullát az általuk Jehova tiszteletére a zsinagógában lesakterozott keresztény lány ruháiba öltöztettek, elhagyta őket szokott okosságuk. Mostmár világos volt: a szegény Solymosi nem szökött meg, nem bujdokol, nem jöhet vissza, mert meggyilkolták. És most képzeljük csak el: ha egy keresztény pap csak egy szádrészét követte volna el annak, a mit a rabinus és sakterje Eszláron elkövettek, hogy rohanna reája a zsidósajtó! S most ez a zsidósajtó meg se mocczanik a saját templomszolgák borzalmas gaztettével szemben, A „Sächsischer Volksfreund” pedig, a m a g y a r l a k o s s á g e l é g g é nem m a g a s z t a l h a t ó n y u g o d t magatartását kiemelve, ezen esethez a következő találó megjegyzést teszi:

„Csak azt kívánhatjuk, hogy a zsidókérdés vitatásánál, a kereszténység becsületére, továbbra is megőriztessék a nyugalom és a törvényes érzék. Minden erőszakos tény nélkül is, sőt egyenesen ilyen n é l k ü l, s ú l y o s c s a p á s a zsidókra és barátaikra nézve az eszlári eset; sőt többet mondunk: ez az eset az e l s ő m e g s e m m i s í t ő villámcsapás lehet abból a felhőből, a mely a zsidók fölött a keleti országokban mindenütt összetornyosult.”

A „Neue Deutsche Volks-Zeitung” pedig egy vezércikkében egyebek között ezt mődja:

„Az egész középkoron átvonul az a zsidók ellenében folyton ismételt szemrehányás, hogy ők vallási czélokra keresztény gyermekeket mészárolnak le. Valjon nem lehet-e ebben valami igaz? Ezek a „középkori előítéletek,” amint liberális részről magukat kifejezni szeretik, a magyarországi zsinagógában elkövetett s véletlenül felfedezett gyilkosság által borzalmas megerősítést nyernek.”

Egy másik cikkben pedig ugyanezen lap Tamás atyának Damaskusban 1840-ben zsidók által történt meggyilkoltatása esetét ismertetve, a pár évvel ezelőtt elhalt Crémieux-ről, az „Alliance israélite universelle” későbbi megalapítójáról a következő érdekes reminiscentiát közli:

„A „Journal des débats”-ban felvett leveleiben, ezen borzalmas gyilkosságokra vonatkozólag Crémieux ezt mondta: „Ha a zsidó vallás ily módon gyilkolást és embervérontást parancsol, akkor tömegesen fel-lázadunk: zsidó-bölcsészek, keresztények, muzulmánok megsemmisítjük ezt a b a r b á r kultuszt, a mely orgyilkosságot és emberölést isteni parancs rangjára emel; megsemmisítjük azt még abban az emberben is, a ki azt gyakorolja!”

Ez ugyan kemény ítélet volt egy z s i d ó szájából; de hát azért Crémieux úrnak csak a szája járt, mert a damaskusi zsidó gyilkosok ügyét mégis csak eltusolta, illetőleg nekik Mehemed-Alitól kegyelmet eszközölt ki. Kár, nagyon kár, hogy Crémieux úr ma már nem él: fentebbi szentenciáját most a gyakorlatban keresztül vihetne a tiszta-eszlári eset alkalmából. – A fentebbiek kapcsán a damaskusi zsidóper beszüntetése alkalmából azt kérdi végül ugyancsak a „N. D. Volks-Zeitung”:

„Valjon a büntető igazság karját a tiszta-eszlári gyilkosságnál is fel fogja-e tartóztatni a zsidó befolyás? E kérdésre a feleletet feszült-séggel várják a föld civilizált népei.”

Amint a már eddig mondottakból is látható, de a következő közleményeinkből méginkább ki fog világlni: Németországban az antisemita mozgalom sarkpontját szintúgy mint nálunk is, a tiszta-eszlári eset képezi.

Íme itt közöljük a július 18-án Berlinben. Henrid Ernő által a tiszta-eszlári eset alkalmából egybehívott népgyűlés lefolyását a „N. D. Volks-Zeitung” után:

„Kedden este (július 18-kán) gyűlés volt a keresztény-társadalmi egyleti épületben, a mely gyűlés nagyszerűségre a választási időszak alatt tartott gyűlések mellé méltán sorolható. 8 óra felé minden oldalról özönlöttek az emberek, s az egyleti épület (a volt Thália-színház. – Szerk.) az utolsó helyig megtelt. Midőn Dr. Henriéi 8 y8 óra körül megjelent, dörgő éljenzéssel fogadtatott. Minekutánna az elnök a gyűlést megnyitotta, Dr. Henricinek adta át a szót. – Egy nemzetközi anti-

sémíta congressus Drezdában, – így szólt Henrici, – ma mint a legfontosabb pont van napirenden. E congressus határozataitól fog kétségkívül függni Közép-Európa belső fejlődése. Daczára e congressus fontosságának azonban ma tekinteteinket egy kis magyar falu felé fordítjuk, a mely előttünk még csak kevés hetekkel ezelőtt egészen ismeretlen volt. Oda követnek bennünket mindazoknak tekintetei, a kik nem akarják többé túrni a zsidóság bilincseit. Mindnyájunknak ez ellen az arany vagy inkább véres Internacionále ellen kell fordulnunk, a mely nemcsak Tisza Eszláron egy keresztény leányt, hanem gazdaságilag már egész nemzeteket lesakterozott. Mivel a zsidóság valamennyi nemzetek közt el van terjedve, az antisémíta mozgalmat nemzetközivé kell tennünk. Míg itt Németországon a zsidókérdés eddig nyugodtan discutáltatott, más nemzetek már annak gyakorlati megoldásáig haladtak elő. Elsőben is az orosz parasztok voltak azok, a kik a zsidóság nyomását nem akarták tovább túrni. Mikor az első kivándorlók Oroszországból hozzánk jöttek, így kiáltottam fel egyik újság hasábjain: Határárt Oroszország ellen! De sajnos, ez a szó hatás nélkül hangozott el. Azonban még magában Amerikában is észre tértek az emberek, sőt még az amerikai zsidó sajtó is antiszemitává lön. Hisz egy ottani speciális zsidó lap kijelenti azt, hogy „Nincs szükségünk unproductiv emberek további beözönlésére.” Azonban ma különösen Magyarország van szemünk előtt. (Itt szóló e füzetek szerkesztőjéről újabban elismerőleg nyilatkozik. Beszédének e részét közelfekvő okokból mellőzzük. – Szerk.) Uraim! szemben a tisz-eszlári eseményekkel nem köthetem eléggé önök szívére e szavakat: „Most mindenek fölött hideg vér!” Most fanatikusokká lehetnénk, de legyünk hidegek egész a szívig. Gyalázat, hogy a felvilágosodott 19-ik században lehetséges az, hogy egy szerkesztő (Ruppel, a „B. Ostend-Zeitung” szerkesztője. – Szerk.) feleletre vonassék azért, hogy egyszerűen amaz események tényeiről tudósít. A zsidósajtó sem vonhatta ki egészen magát a tények elől amaz események köztudomásra jutásakor. A „Berliner Tageblatt” volt az, a mely azt a hírt hozta, miként el van terjedve a hír, hogy Magyarországon egy keresztény leány zsidók által meggyilkoltatott volna; nincs nagyobb neveltségesség, mint ilyesmit állítani, mert hisz ez a 19-ik században teljes lehetetlen. Mikor pedig Solymosi Eszter hullája állítólag feltaláltatott, ugyanazon lap mindjárt a lap élén azt írta, hogy a hullát megtalálták, hogy már másnap ezen tudósítás visszavonásával jelezze azt, hogy: Izrael, vigyázz, gondoldj ki új hazugságokat. – Szónok ezután a zsidó bírákról szól. Ha egyes esetekben zsidó bírákat visszautasíthatunk, miért ne rendezhetnénk egyszer egy tömeges bíróvisszautasítást s miért ne jelenthetnénk ki, hogy nem akarunk zsidó bíró elé állani mindaddig, míg az ítélet kötél általi halálra nem fog szólni. Mi nem akarunk olyan bírakat, a kik ugyanazon néphez tartoznak, mint a tisz-eszlári gyilkosok. (Viharos tetszés.) Egyébiránt már rég nem fityegett zsidó az akasztófán; ott tán egy nagyobb akasztófára lesz szükség, hogy egy egész gyűjteményt Izrael törzséből felkötni lehessen. (Bravó!) Ilyenféle tények nem állanak elszigetelten. (Halljuk! Halljuk!) Itt Berlinben is megtörténhetik az, a mit Magyarországon napfényre hoztak. Vegyük csak egyszer vizsgálat alá az eltűntek statisztikáját s nézzük, az évnék melyik szakában tűnik el a legtöbb gyermek! (Közbekiáltás: Húsvétkor!) Feltűnő dolog, hogy a kormány részé-

ről semmi intés nem jön; majdnem úgy látszik, mintha a nyári csend-élet mindenkit fürdőbe csalt volna. Ha mi izzadságban fürdünk is itt, azért mégis kitartunk a helyünkön s gondunk lesz rá, hogy a zsidóknak egy fürdőt csináljunk. (Roppant tetszés.) A legközelebbi lépés egy nemzetközi antisemita congressus lesz, a melyen a zsidók elleni közös eljárás fölött lesz a tanácskozás. Szónok nyíltan bevallja, hogy a tárgyalásoknak részint nyilvános részint titkos jelleggel kell bírniok, a mely utóbbi dolog hallatára a zsidóknak bizonyosan borsózni fog a hátuk. Milyen nyomor szállott azok családjaira, a kik előlépni merészelték a nyilvános élet küzdelmében, s a kiknek bátorságok volt a haza siralmas állapotáért síkra szállani! De bosszút fogunk magunknak venni azért, hogy oly sokáig kellett küzködnünk ezzel a nyomorult bagázsival! Törjék vagy szakadjon, mi nem tágtunk s nem ingadozunk, míg a zsidók lábát nyakunkról le nem ráztuk, míg a zsidókat az ő véres sakterkésűkkel le nem sújtottuk a porba, a hová valók! – Természetes volt, hogy az a szenvedélyesség, a melylyel szónok különösen ez utolsó szavakat ki-ejté, az egész gyűlést hevesen megragadta; mint egy lökésre, valamennyiri jelenlevő felugrott helyéről, és szünni nem akaró dörgő éljenzéssel adott kifejezést a lelkesült előadás fölötti elégteltségének. A viharos, háromszorosan reá kiáltott éljen-re szónok Istóczy éltetésével felelt, a melyet a jelenlevők hasonló lelkesültséggel fogadtak; mire aztán egyhangúlag egy határozati javaslat fogadtatott el, a mely szerint a két magyar képviselőhöz s antisemita előharczoshoz: Onody Géza és Istóczy Győzőhöz hálairat fog küldetni. Ezután a „Neue Deutsche Volks-Zeitung” indítványa került a gyűlés tetszése között felolvasásra, a mely indítvány értelmében a belügyministerhez kérvény intézendő az iránt, hogy tekintve a legújabb szertartásos gyilkosságot, ugyszinte Tamás atyának Damaskusban 1840-ben zsidó rituális célokból történt s akta-szerűleg megállapított meggyilkoltatása tényét, kéri a királyi kormányt, miszerint intézkedések tétessenek az iránt, hogy ilyen történetek Németországban elő ne forduljanak. Ezen intézkedések mindjárt javaslatba is hozatnak, a kérvényben az államkormány megkerestetvén az iránt, hogy az egész zsidóság nevezetesen pedig a zsinagógák rendőri felügyelet alá helyeztessenek. Ezen értelemben a határozati javaslat egyhangúlag el is fogadtatott.

Egy kis szünet után Lange úr a tiszta-eszlári esetet mint a mozgalomra nézve k o r s z a k o t a l k o t ó t üdvözli, s Henricit újra élteti.

Az emberiségnek a barbarizmus elleni harcára felharsant dörgő éljenzés között oszlott szét az izgatott tömeg már éjfél tájban, a „Deutschland, Deutschland über Alles” dal hangjai mellett.

Íme hallottuk az antisemitizmus Demosthenesének legújabb szónoklatát, a kinek rokonszenves alakja előttünk magyarok előtt még rokonszenvesebbé fog válni, ha megtudjuk még azt is, hogy Henriéi Ernő zengzetes hazai nyelvünket is bírja, s így a „12 röpirátának is – a mely neki is rendesen jár, – a magyar eredetiben szorgalmas olvasója.

A Berlinben fenálló és működő számos antisemita egylethez a múlt hóban egy újonan alakult egylet is járult, s ez a Dr. Kirn ma-

gántanár által létrehozott „Keresztény-német igazság” egylete. Ez az egylet július 26-án már első rendes gyűlését tartotta. Előadó volt Dr. Kirn. Az előadás tárgya volt: „Lehet-e felelőssé tenni a zsidóság összeségét a tiszta-eszlári esetért?”

Célja az előadásnak – monda – a keresztényeket a jelen helyzet fölött ezen esettel szemben felvilágosítani. Ő azt hiszi, hogy habár a tiszta-eszlári eset aktaszerűleg még nincs is kiderítve mint bevégzett tény, arra mégis tekintettel kell lenni, mert a Tamás atyán 1840-ben Damaskusban elkövetett hasonló eset mint szertartásos gyilkosság van megállapítva. Utal ama nagy különbségekre, a melyek a zsidó és a keresztény elvek közt uralkodnak, mert ezen rituális gyilkosság elkövetői bizonyára nem voltak azon a nézetten, hogy ők büntetett követtek el, hanem azt gondolták, hogy ezzel csak hitük egy parancsának engedelmessé válnak. A két vallás ily tökéletes különfélesége mellett abszolút képtelenség, mindkettőre nézve egy és ugyanazon törvényt felállítani akarni, a mely törvények az egyiknek megkötik kezeit, míg a másik azt hiszi, hogy a törvény fölött áll, s ily módon magát csak relatíve hiszi kötve. Ezután szónok kifejti, hogy az ó-zsidók és reformzsidók közti ellentétek nem indokolják azt, hogy lényeges különbséget tegyünk a velük való elbánásban, mert hisz mindnyájan zsidó alapokon állanak. Végül áttér szónok a zsidóbarátokra, a kiknek tulajdonítandó legnagyobb részt az, hogy a mai állapot beállt.

A t.-eszlári eset által a közvélemény úgy a bel-mint a külföldön a legnagyobb mértékben alarmirozva levén, természetes, hogy az emberek az eszlárihoz hasonló eseteket kezdik mindenütt emlékezetükbe viszszaidézni, s így a lapok egymásután sűrűn közölnek úgy a régebb mint a közelebb múltból az eszlárihoz hasonló eseteket. Sőt a katolika egyház több szentjének emléke is újra felmerül, a kik a múlt századok folyamán azért kanonizáltak, mert ártatlan ifjú korukban a zsidók által rituális célból lemészároltattak, s ez a tény kétségkívül módon konstataált. Ilyenek szent Werner, sz. Rudolf és sz. Salamon, a kiknek története egy, Kalocsán 1866-ban megjelent „Szentek életé”-ben részletesen le van írva. Ilyen sz. Simon, a ki a 15-ik század vége felé Trientben gyilkoltatott meg a zsidók által, s kinek esetét Ónody Géza most készülő érdekesítő művében bőven fogja ismertetni.

Az újabb időkből a „Deutsche Reform” f. hó 2-ki száma a következő esetet emeli ki a bécsi „Vaterland” után, a mely Lotharingia fővárosából Metz-ből a következő tudósítást hozta:

„A t.-eszlári gyilkos történet itt feszültségben tartja a közvéleményt, de egyúttal felidézi hasonló fel nem világosított esetek emlékét is, a milyen esetek a mi vidékünkön már többször előfordultak, így nevezetesen mintegy 40 évvel ezelőtt Grosz-Blittersdorf mezővárosban a Saar mellett, a hol nagyszámú zsidó lakik. Egy 8-9 éves keresztény leányka, a kinek a meghasonlott szülői házában meg lehetőszen rosszul ment a dolga, egy gazdag zsidó házában gyakran lőn

alkalmazva egy kis gyermek mellett. A böjti idő alatt egyszer este többen látták őt a zsidó házába bemenni. Azon idő óta azonban a leánykát nem látták többé. Csak néhány hét múlva húzták ki sok késszurás által eléktelenített hulláját a Saar-ból. Állan egy sebet találtak, a mely egy kampótól eredett, a melyre a szegény teremtés, amint látszott, felakasztva volt. A vizsgálat meg is indítatott, több zsidó gyakran Saargemündbe idéztetett, a hol az akták hihetőleg máig is léteznek, noha azóta e táj ismét Németországhoz lett csatolva. De nem jött ki semmi a dologból, mivel csak két tanú volt, t. i. egy szerelmes pár, a mely azon este, a melyen a leány eltűnt, a zsidó háza melletti kertben időzött, s állítólag az áldozat sikoltozásait és az azt meggyilkoló zsidók beszélgetéseit hallotta. A két fiatal azonban nem mert jelentkezni a bíróságnál, nehogy viszonyuk napfényre jöjjön. Többen a szomszédok közül csak eléggé ki nem vehető módon hallottak sikogatni. Az egész községben úgy mint környékén is még ma is uralg az a meggyőződés, hogy itt egy, zsidók által elkövetett keresztény-gyilkosság forog fen; azonban a „felvilágosodott” hivatalnokok egy ilyen „előítéletről” semmit se akartak tudni. Azt is beszéltek, hogy a vér Saargemündbe s még messzebb is – Lothringenben sok zsidó község van, – tova vitetett. Még ma is élnek emberek, a kik az esemény fölött tanúskodhatnak. E levél írója akkor gyermek volt, de későbbi években igen sokat hallott e gyilkosságról beszélni.”

Amint az e füzetekben közölt vérengző tények leírásából is kivehető, a fődolog a zsidóknál a vér, a keresztény vér megszerzése szertartásos czélokra, s a gyilkosság csak eszköznek látszik lenni, a vérnek elegendő mennyiségben való megszerzésére. A lapok azonban legújabbban számos oly esetet regisztrálnak, a hol a vér csak érvágás útján, és sok esetben azon kereszténnyel, a kinek ekként vérért veszik, kötött alku folytán eszközlött érvágás útján szereztetik be. Így Vasmegyéből megbízható oldalról arról értesülünk, hogy az ölbői plébániában több oly keresztény ember van, a kik 50-60 firt díj mellett megengedik az illető zsidóknak,(!) hogy karjaikból érvágás útján vért vegyenek.

Hasonló esetekről tudósít az „Ungvári Közlöny” f. hó 6-ki száma is, ezt írván:

„A keresztényvér a zsidó rítusban. A zsidók azon csökönyösen tagadtak undok és vérlázító szokásáról, hogy némely szertartásuknál keresztény vért használnak, mindinkább oszladoz a kétség homálya. Magunk is több esetet tudunk, midőn a zsidók kísérletet tettek keresztények megmetszésére, sőt ismerünk is egy tekintélyes férfiút, kit a zsidók, gyér mekkorában Ungváron a zsinagóga udvarából a házba hurczoltak, s csak a szerencsés véletlen szabadította meg a gyilkosok körmei közül. Tudomásunk van egy l a k á r t i leányról, kit egy zsidó addig unszolt, míg végre egy *czifá* kendőért megengedte a zsidónak, hogy karjából vért bocsásson. Ilyesmi egyébiránt a felvidéken nagyon gyakorta fordul elő.”

A Nyíregyházán megjelenő „Szabolcsmegyei Közlöny”-nek f. hó 6-ki számában pedig a következőket olvassuk:

„Egy ajánlott levélben Gáthy József úr Mádról értesít bennünket egy, ott régebben megtörtént nevezetes esetről. Az értesítés így szól: Nem mulaszthatom el egy, az eltitkolás fátyolával letakart esemény takaróját fellebbentem, melyet már a „Budapesti Közlöny”-nek is elküldtem közzejuttatás végett; de mind e mai napig hasztalan vártam az értesítés közzejuttatását. A dolog ez: Egy itteni zsidó kereskedő, a ki házánál folyton gázzal (ligroin) világított, egy ízben ünnepélyesen neki készül húsvét előestéjén a milligyertyával leendő világításhoz. A háznál lakott egy értelmes 13 éves keresztény leányka is, ki előtt ezen különöség felűnt, s mintegy kíváncsiság által is, de különös, előtte megmagyarázhatlan okokból támadt sejtelem által gyötörtetve: álom nem jött szemére. Csakis teljesen felöltözködve nyugodott le ágyacskájába. Az éjjeli órákban egy előtte ismeretlen, nagyszakállú zsidó rohant a már úgysis rémületben élő kis leányra, ez nagy sikoltva kiugrik ágyából, és sikerült neki az udvarra jutni, a hol hangosan azt kiáltotta: „Én bizony nem engedem magam megölni!” De menekülni nem tudott, s végre kézre kerítette a zsidó, erre megragadta a szakállas és saját gazdája, ki karjait leköté s a másik, a szakállas, egy pennával erét felnyitá s az abból kifolyó vért felfogá. Hogy mire használták, azt nem tudni. De ezen tény felől a még most is élő leány bizonyosságot tehet. Ezen különös eset, ha megtörtént, ismét csak azt igazolja, hogy az orthodoxok az idegen vért használni szokták.”

A „B. Ostend-Zeitung” július 17-ki száma pedig ezen közleményt hozza:

„Az öldöklő angyal. Egyik galicziai előfizetők a következő tartalmú levelet küldi be hozzánk:

Tisztelt szerkesztőség! A tiszta-eszlári rituális gyilkosságról szóló jeles tudósításaiban arról is tett említést, hogy a véres tettbe több galicziai sakter is belekeveredve és szinte befogva van. Hogy mily könnyen feltehető a mi galicziai semitáinkról ilyes gaztett, álljon arra nézve tanúságul a következő, hitelt érdemlő egyének által elbeszélte eset. Szülővárosomban élt egy sakter, a kinek általánosan „az öldöklő angyal” (Würgengel) volt a mellékneve, s kit a haldokló zsidókhoz szoktak hívni, hogy öldöklő angyalhoz illő geschäftjét űzze. Ez oly módon történt, hogy a beteg vankosát kezébe véve arczára tette, s aztán ráült, míg a beteg meg nem fulladt. (Mí is, hallottuk egy zsidó doktor irányában azt a gyanút kifejezni, hogy egy előkelő állású keresztény haldoklót orr- és szájbefogási műtéttel megfojtott. Nem lehetetlen, hogy, mivel a zsidók nem hisznek a lélek halhatatlanságában, s a halottban csak egy dögöt látnak, a biblia azon mondása szerint is, hogy: „Jobb egy élő kutya mint egy kimúlt oroszlán”, – az életre nézve már úgysis elveszett haldoklónak kinlódását megrövidítendő, azt idő előtt a másvilágra expedíálják. – Szerk) – Történt egyszer, hogy egy kereskedő felesége súlyosan megbetegedett s a halálhoz közel volt. Ő hozzá is elhítták az „öldöklő angyalt”, itt azonban nem hajthatta végre műtétét, mert az asszony egy rokona az experimentumtól visszaborzadt, s gyorsan egy keresztény szomszédot hozott oda. Ugyanis keresztény

jelenlétében egy ily cselekvény nem hajtható végre. Igen figyelemreméltó azonban az a körülmény, hogy az öreg „öldöklő angyal”-nak minden évben néhány csepp keresztény vért kellett nyálnia. Hogy pedig keresztény vért beszerezhessen, egy ízben jelenlétemben adott egy fiatalembernek 10 frtot azon engedélyért, hogy ujját megmetszhesse és az előbugyogó vért nyalhassa. Sapi-enti sat!”

Amint látjuk, tömegesen merülnek fel a bizonyítékok arra nézve, hogy a zsidóknak bizonyos rituális czélokra keresztény vérre van szükségük. Hogy in specie mik legyenek ezek a czélok, miként használják fel a zsidók a szerzett vért:arra nézve a „Függetlenség” f. hó 4-ki száma, e lap nyíregyházi állandó tudósítójától egy rendkívül érdekes közleményt hoz, a melyet általános érdekű jellege miatt itt egész terjedelmében átveszünk. A közlemény így szól:

A vér a zsidó rítusban. – Nyíregyháza, aug. 3. A napirenden lévő büntény rituális voltára vonatkozólag igen érdekes világot vetnek a következő sorok, melyek én hozzám névtelenül küldettek be azon megjegyzéssel, hogy annak másik példánya egyenesen a vizsgálóbíróshoz is elküldetett, mintegy útmutatásul a vizsgálatra nézve. A közlemény írója valószínűleg kikeresztelkedett zsidó, ki fájának irtóztató vadállatias rituális szokásait ismerve, s attól megborzadva, bár nevének elhallgatásával, azt közhírré tenni igyekszik.

Az érdekes közlemény, mely a kóser és áldozó lisztek ismertetését tárja fel, szórul-szóra a következő:

Kóser liszt,

mely annyiban különbözik a közönséges lisztől, hogy a rabbi vagy a templomszolga jelen van az őrlésnél. Ebből készül a maczesz, mint húsvéti ételmi szer. (páska, laska.)

Áldozó liszt, (Opfermehl)

ebből nagy községben a rabbi, hol ez nincs, az előimádkozó felügyelete alatt készül az áldozó páska.

Kiosztási ceremónia:

A rabbi megáldja a páskát, héberül imádkozik, mire következőleg végzi be:

„Es ist vom Blute, im Blute, zum Blute, aus dem Blute. Nehmet, es wachset und gedeihet, auf dass Ihr gesund, gekräftigt und gereinigt. Haltet fest an die Gesetze des *) (héberül folytatja tovább) – mire minden jelenlevőnek egy páskát ad; kiki egy darabot letördelvén, áhítattal nyelegeti.

Este a családfo körülbelül ily módon osztja el a kapott páskát, darabokat tördelve, a családtagok és zsidó cselédek közt.

Rituális hatása:

Körülbelül olyan, mint a katolikusoknál az áldozás, midőn a pap mondja: Ez az én testem és vérem, vegyétek az én emlékezetemre. A zsidók t. i. már most nemcsak minden büntől, de betegségtől is mentnek vélik magukat.

*) Magyarul: A vértől, a vérben, a vérhez, a vérből van. Vegyétek, növekedjétek és gyarapodjatok, hogy egészségesek, erősültek és megtisztítottak legyetek, szilárdul ragaszkodjatok a . . . törvényeihez.

A megszerzés módja.

Nagyobb községek rendszeren egy szent hírben álló községtől szerzik meg az áldozó lisztet, olykor igen drágán; ezek ismét kisebb községeknek engednek át belőle. Végre vannak szent hírben álló koldus-félék, kik egyes családokhoz hordogatják.

Az áldozó liszt elkészítése.

A Talmudban az Opfermehl elkészítési módja fel nem található s csupán hagyományos szokásban gyökeredzik. Elkészítésénél 13 zsidónak kell jelen lenni, lehetőleg több községből, kik a nagy esküt letesznek arra, hogy titokban marad, de másrészt a kétkedők irányában (úgy a megáldó rabbi előtt) három jelenvolt főhittel erősíti, hogy a liszt teljesen rituális áldozó liszt.

Azon község, honnan az áldozó liszt kikerül, tekintélyre vergődik, úgyszintén azon egyének, kik ezt elkészítik, a községben még a rabbinál is nagyobb befolyást nyernek.

Olykor kevesebben is készítenek áldozó lisztet, de ez értékére alantabb áll az előbbinél, s csak ha teljesen jó nincsen, – lehet elárúsítható.

Ha valamely zsidó-szent körutat tesz, akkor sok helyen készül egy időben, s ekkor értéke alászáll.

Ha valamely község szent hírbe jött, úgy ott már többször készült áldozó liszt.

A készítés ártatlan keresztény száritott vérének vegyítésével történik. Rendszeren szüzeket választanak a Talmudnak ama tana szerint:

Az eretnekek (keresztények) legjobbikának vedd vérért!

A jelenlévők a vérből haza is visznek, a mivel a küszöb körül a falat bepreczkelik, mi tekintélyüket növeli.

Az áldozatot összedarabolják, kiki egy részt elás vagy más módon eltüntet.

Motívumok:

Átöröklött hitbéli rajongás, párosulva önérdekléssel s állatias vérszomjjal; mert utóbbi nélkül, tekintve a zsidók csalási hajlamát, s hitüknek üzletszerűségét, ezen véghetetlenül kegyetlen büntények elő nem fordulnának.

Az orthodox rabbi az elkészítésnél rendszeren nincs jelen, ő csak a lisztet áldja meg, ha elkészült. Az elkészítés módját tudja, sejtí, ellene nem szól, mert ki volna átkozva valamely szentebb rabbi által. Egyrészt restelli, hogy tudatlanok tekintélyre vergődnek mellette, de másrészt belenyugszik, miután közeledést lát a zsidók végcéljaihoz, mely szerint a zsidó a földnek kizárólagos ura és tulajdonosa leszen, – mint azt Mózes jóslá. A Talmud szerint a nem-zsidónak élete és vagyona az övé. Ezen tényben tehát a zsidóság megedzését látja.

Az orthodox zsidók az áldozó liszt mikénti elkészítését jóformán valamennyien tudják.

Az új zsidók tudják – sejtik, de nem élnek vele . . .

Eddig a névtelen levélíró közleménye.

A tizza-eszlári ügynek s ezzel kapcsolatban a zsidókérdésnek közvetlenül vagy közvetve naponkint való bolygatása a magyar napi-

sajtó részéről, a hazai közvéleményben gyökeres revolucziót idézett elő. A legújabb időkig ugyanis az intelligentiának túlnyomó része a zsidó és zsidószagú lapok által előírt értelmi marsrouta szerint járván eszével, másrészt pedig ugyancsak e pervers lapok terrorizmusa alatt állván, meglehetősen hidegen viselte magát, legalább a nyilvánosság terén az antisemitizmus iránt. Rendszeresen csak hívságos viccelési hajlamban nyilvánult egész antisemitizmusa. A legutóbbi hónapok alatt azonban végre valahára beállt a várva várt örvendetes fordulat, s ma a magyar intelligencia tán antisemitább a tulajdonképi értelemben vett népnél is, a mely romlatlan, helyes érzékű jó magyar népbe helyezett rendithetlen s méltó bizalmunk volt éveken át egyedüli reményhorgonyunk arra nézve, hogy törekvéseink egyszer valamikor mégis csak diadalra fognak jutni.

A semitizmus egymás után látja a faképnél hagyatni magát az ország tekintélyes és befolyásos férfiai által, hitelét napról-napra jobban veszti azon elemek előtt, a melyek hatalmának fő oszlopait képezték: a talaj mindinkább süppedékesebbé válik reá nézve

Érzik, nagyon érzik ezt a zsidók és főleg a zsidólapok. A még csak pár hóval ezelőtt is önbizalommal telt, gögös, pökhendi, henczengő, arrogáns zsidókból egyszerre szerény, alázatos, meghunyászkodó lények váltak országszerte; a zsidó lapok pedig felhagytak a „humánizmus, a felvilágosultság, a XIX-dik század, a tolerancia” sat. sat. hangzatos frázisaival való dobálódzással, vagy, mint például a „Pester Lloyd”, komor, zord, abszolút hallgatásba burkolódnak, a mely kedélyállapotból még ha túvel szurkálnák is ülőfelüket, mégse lehetne őket kizavarni.

Mindezen dolgok a magyar napisajtóra természetesen mély benyomással voltak. A közönség érdeklődése a tiszta eszlári ügy és ez által általában a zsidókérdés iránt a legmagasabb fokig felcsigázva levén, azon lapok lettek legolvasottabbak, a melyek legtöbbet és leginkább zsidóellenes irányban irtak. S így történt aztán, hogy egész előfizető-vándorlás állott be a legutóbbi júliusi $\frac{1}{4}$ évi előfizetési időszakban úgy, hogy több oly lap, a mely bízva eddigi „nagyhatalmasságában”, a közönségnek a t.-eszlári ügyben formált jogosult igényeit fitymálhatni vélte, nagyon meg talált csappanni előfizetők dolgában, míg ellenben oly kisebb lapok, a melyek a situációt felfogva, a közvélemény hű tolmácsaiként léptek fel, nagyon emelkedtek. Ezen a tapasztalaton okulva, legújabban most már még zsidók befolyása alatt álló politikai napilapok is versenyt ütnek a nagydobot antisemita értelemben (Kérdés: Meddig?!) úgy, hogy a zsidók megrökönyödve arra a keserű tapasztalatra ébredtek fel, hogy feltétlen biztosnak hitt hús leghatalmasabb szövetségük, a napisajtó czudarul cser-

ben hagyta őket. Ezen, Izraelre nézve súlyos csapást úgy vélik kiparizozhatni, hogy, mint halljuk, 60,000 frtnyi tőkével magyar nyelvű nagy zsidólapot fognak a magyarországi zsidók megindítani, a melynek persze majd hivatása lesz a „félrevezetett” magyar közvéleményt „felvilágosítani.” De jól van ez így! A magyar lapok ez által saját létérdekükben még inkább belehajtának majd az antisemitizmusba; hogy pedig a tűzre naponkint elegendő mennyiségű olaj öntögettessék: arról majd gondoskodik a megindulandó nagy zsidóújság.

A német nyelvű napilapokkal azonban még ma is ebül vagyunk. Ezek, főleg a fővárosban egytől-egyig zsidólapok, s az itteni német polgárság indolenciája mellett nincs is kilátás arra, hogy magát a zsidók szégyenletes járszalagjáról leoldva, egy antisemita színezetű német politikai napilapot létrehozni tudna. Annál nagyobb hiányt pótol tehát Simonyi Iván országgyűlési képviselőnek Pozsonyban megjelenő német nyelvű politikai napilapja, a „Westungarischer Grenzbote,” a mely lapot ez okból német ajkú polgártársainknak melegen ajánljuk pártolásra.

A derék pozsonyi polgárok Simonyi Ivánt e hazafias magatartásáért máris kitüntetésben részesítették. Erre vonatkozólag a bécsi „Oesterr. Volksfreund” f. hó G-ki számában a következőket olvassuk:

„Simonyi Iván képviselőnek, július 22-kén, pozsonyi barátai Okolicsányi György úr által egy igen értékes arany tollat ajándékoztak, elismerésük bizonyítékául a zsidókérdésben tanúsított publicisztikai működéséért. A toll egy magyar s egy német bevéssett felírással van ellátva. A magyar felírás így szól: „Simonyi Ivánnak elismerésül Istóczy hívei.” A másik oldalon ez van bevésve: „Arme Juden.” „Westungarischer Grenzbote Nr. 3229. 3232. 3234. u. s. w.” A 3229. ugyanis a „Westung. Grenzbote”-nek azon száma, a melyben a „Die armen Juden.” („A szegény zsidók.”) című cikk megjelent. A 3232-ik szám e cikket tartalmazza: „Ist der Antisemitismus eine vorübergehende Erscheinung?” („Múlékony jelenség-e az antisemitizmus?”) A 3234-ik számban pedig e cikk áll: „Was wird in der Zukunft mit den Juden geschehen?” („Mi történik a zsidókkal a jövőben?”) Mindkét cikk egyszersmind az utolsóelőtti fejezeteket képezi a Drodtleffnél minap megjelent e című röpiratban: „Die Wahrheit über die Judenfrage.” („Az igazság a zsidókérdésben.”)

Tisza Kálmán belügyministernek az antisemita sajtótermékek ellen július 1-jén kiadott s legutóbbi füzetünkben ismertetett körrendelete folytán, megindult a hajsza országszerte az „Index librorum prohibitorum”-ra tett nyomtatványok ellen. Nemcsak az ama rendeletben megnevezett, hanem a többi. a t.-eszlári ügyet ismertető s a nép számára irt füzetkéket is irgalom nélkül konfiskálták egyes

túlbuzgó hivatalnokok. Pedig ezekben a füzetkében nem igen foglaltatik egyéb, mint a mi az újságokban már napvilágot látott. Tehát a valóságot, az igazságot csak annak az embernek szabad megtudnia, a ki valamely napilapra előfizethet? a kinek az erszénye pedig ezt nem engedi meg, s a kinek tehát meg kell elégednie egy 7-10 kros kis füzetecskével, annak szemei nem szabad hogy felnyíljanak?! Mindig „a nép felvilágosítása” a jelszó a mostani liberális aerában; hát a népet csak egyetlen egy kérdés, a zsidókérdés fölött kell egyiptomi sötétségben, butaságban tartani?! Az igazság nem veszélyes! S hogy a leplezetlen igazság a zsidókérdésben nem veszélyes a közrendre, arra nézve a mérvadó köröknek egy döntő bizonyítékkal szolgálunk. íme ott van a rumi kerület, a hova a „12 röpirat” havonként pár száz példányban rendszeren bekopogtat s a legszegényebb ember is rendszeren olvashatja, ha akarja. Hallott-e valamit az ország, hozott-e a szemfüles zsidósajtó csak egyetlenegy hírt is zavargásokról, melyek a rumi kerületben előfordultak volna?! Nem. Ellenben több más vasmegyei választókerület egyes főhelyeiről: Szombathelyről, Körmendről, Jánosházáról, stb. az utóbbi időkben olyan zavargások hírét is hozták a lapok, a mely zavargások katonaság kirendelését is tették szükségessé. Honnan e feltűnő ellentét? A magyarázat nagyon egyszerű. A rumi kerület népe már évek óta hozzá van szokva a zsidókérdés higgadt fejtegetéséhez; tudja tehát jól, – mert annyiszor a mennyiszor világosan meg lett magyarázva neki, – hogy ezt a nehéz kérdést nem lehet erőszakolni, legkevésbbé pedig ablakbeveréssel, zsidók eldöngetésével stb. megoldani, hanem csak hosszú éveken át folyó kitarató munkálkodással, a törvény és alkotmány-adta eszközökkel. S azért a rumi kerületi nép, amikor szavazni vagy érzelmének egyéb törvényes módon kifejezést adni kell, mint egy lelkesült hadsereg áll ki a síkra, a melyet se fenyegetés se hivatali pressió vissza nem rettent, se zsidópénz meg nem szédít. De se be nem veri a zsidók ablakait, se nem lázong. – S más vasmegyei kerületekben? – Ott hallottak harangozni pár hónap óta a zsidókérdésről; míg a rumi kerület már rég ébren volt, ők még mélységesen horkoltak; s most hirtelen felébredvén, s szemük kinyílván, kövekhez és botokhoz nyúlnak, a „12 röpirat”-ot azonban mentül kevesebben olvassák. Persze képviselőik is mentül kevesebbet beszélnek nekik a zsidókérdésről.

Ne féltsük tehát uraim a magyar népet az antisemita nyomtatványoktól!

*

A Tisza Kálmán belügyminister imént említett körrendelete folytán egyes vidéki alantas közegek által kifejtett túlbuzgóság nem

maradhatott visszahatás nélkül. E hivatali túlbuzgóság némely obscurus fejű hivatalnok részéről egyes helyeken annyira ment, hogy például Zomborban Stanojevits Simon ottani hírlapárusnál még e füzetek szerkesztőjének arcképeit is konfiskálták. Ilyen dolgot a Bach-világ óta nem evett magyar ember! – Gyöngyösön meg pláne a rendőrkapitány (Nékám ennek az úrnak a neve, a kiben egy vitéz Bach-husár vezett el,) július közepe táján rárontott az ottani kir. postahivatalra, s a postán esetleg érkező antisemita nyomtatványokat erőhatalommal a postán akarta lefoglalni, mert ezt a legkönnyebb végének tartotta a dolognak. E rendőri brutalitást azonban a derék postamester Zemplényi Sándor kellőleg visszaütve, a rendőrkapitány urat és eljárását feljelentette a földművelés-, ipar- s kereskedelemügyi miniszternek. A hasonnemű hivatali visszaéléseknek ekkép útját bevágó, s hivatalos esküje és a szabályrendeletek alapján eljáró derék postamester iránt minden alkotmányos érzelmű honpolgár teljes elismeréssel kell hogy legyen.

Ilyen s hasonló dolgok – mint mondók – nem maradhattak visszahatás nélkül. E visszahatásnak kifejezése Hevesmegyének a sajtószabadság érdekében a képviselőházhoz intézett következő felirata:

„Mélyen tisztelt képviselőház!

A m. kir. belügyminiszter folyó évi július hó 1-én 2355. eln. sz. alatt kelt s az ország törvényhatóságaihoz intézett körrendeletével, az ország keresztény vallású lakosait a zsidóság ellen gyűlöletre, sőt tetteles támadásra izgató nyomtatványoknak, s ezek közt a „Tisza-eszlári vértanú leány s az óhitű zsidók” című röpiratnak terjesztését és elárúsítását a rendőri közegek által megakadályoztatni, az eladásra szánt példányokat lefoglaltatni s azokat a törvényes megtorlás céljából teendő további intézkedés végett fölterjesztetni rendeli.

Mi nem kívánjuk jelenleg vizsgálat alá venni, hogy a ministeri rendeletben megnevezett nyomtatványok törvénybe ütközök e? s azok előleges lefoglalására törvényes ok forog-e fenn? mert mindkét kérdésre igennel feelve is csak azon következtetésre, csak azon meggyőződésre jutunk, melynek törvényhatósági állásunkból kifolyó kötelességünknek tartjuk kifejezést adni, hogy t. i. a törvénybe ütköző nyomtatványok lefoglalásának, jobban mondva, vagyis törvényesebben kifejezve – zár alá vételének nem az a törvényes módja és formája, mely a ministeri rendeletben előszabva és meghagyva van.

Nem szükséges ezt a mélyen tisztelt képviselőház előtt bővebben fejtegetnünk; elég csak az előleges vizsgálatot eltörli s a sajtó szabadságát megalapító 1848. évi XVIII. t. ez. 22. §-ára hivatkoznunk, mely eképen szól: „A bűn vizsgáló bíró a vád feladása után a nyomtatványokat vagy metszvényeket, ha szükségesnek ítéli, tüstént zár alá veheti, mely eljárásról rendes jegyzőkönyvet készít. Ha a vád alól a panaszlott feloldoztatik, a lezárottakat a vizsgáló bíró köteles 200 firt büntetés terhe alatt azonnal kiadni.”

Kitűnik innen, hogy a törvénybe ütköző s izgató voltuknál fogva veszedelmes nyomtatványok lefoglalása, illetőleg zár alá vétele, törvényesen csak bírói végzéssel, s nem kormányrendelettel, nem közigazgatási intézkedés folytán eszközölhető.

Kétségtelen tehát, hogy a belügyministeri körrendelet, mely ez ügyben közigazgatási utón intézkedik, s a vizsgáló bíró által még zár alá vétetni nem rendelt nyomtatványok lefoglalását rendeli el, sérelmet ejt a törvényen, törvényeink egyik legfontosabbikán, a sajtószabadságon, – melyet minden nemzet egész erejével siet oltalmazni minden illetéktelen beavatkozástól, mert a ma elnézett – bármely okból történő s bármily csekély mérvű túllépése a törvényes korlátoknak, holnap már praecedentst alkothat nagyobbra, – s ily módon a törvény a gyakorlatban értelmét és hatályát vesztheti.

Hivatalos tisztelettel kérjük tehát a mélyen tisztelt képviselőházat: hogy e törvénysértésért a m. kir. belügyminisztert felelősségre vonni s az iránt, hogy hasonló törvénysértések ezentúl el ne követtessenek, törvényhozói hatalmával kellőleg intézkedni méltóztassék.

Kelt Egerben, 1882. évi július hó 24-én tartott rendes évnegyedes bizottsági közgyűlésünkben. Hevesmegye közönsége.”

A magyar kormány érezve, hogy a július 1-ji belügyministeri rendelet s annak az országban több helyütt nagyon is tág magyarázata folytán felmerült rendőri önkénykedések miatt a közvélemény ellene kezdett fordulni, mintegy válaszul Hevesmegye feliratára, az „Ellenőr” július 28-ki számában egy félhivatalos nyilatkozatot tett közzé, a melyben hivatkozik Wenckheim Béla volt belügyminis-ternek egy 1867-ben kibocsátott rendeletére, mint a július 1-ji ren-delet alapjára. Ezen 1867-ki rendeletben az áll, hogy a kormány jo-gosítva és kötelezve is van, az 1848. XVIII. t. ez. értelmében a nyomtatványokkal való házalásra felügyelni, azt bizonyos feltételek-hez kötni, sőt ezen házalást (colportage) esetleg egészen meg is til-tani, és pedig ez utóbbit a 43. §. értelmében, a mely a bírói Ítélettel nem sújtott elmeművek szabad árusítását csak a könyvkereskedők-nek engedi meg. Azt mondja továbbá az „Ellenőr” közleménye, hogy minden egyes esetben nem lehet államügyészt és vizsgáló bírót al-kalmazni, a kik igen gyakran későn is érkeznének, mikor már a nyomtatványok a közönség kezén vannak. Tehát nincs más mód a terjesztés megakadályozására, mint a rendőri lefoglalás.

Ez az utóbbi okoskodás nem helyes. A törvény világosan mondja, hogy a foglalás csak „a vád feladása után” eszközölhető a vizsgáló bíró által; tehát a vád előtt nem. Minden hírlap úgy mint minden-nemű nyomtatvány köteles példányai felmennek a nyomdák-ból az ügyészekhez, a kik azonnal intézkedhetnek a vád emelése és a lefog-lalás iránt, még mielőtt a nyomtatványok szétküldetnek. A nyom-tatványok rendőri lefoglalása a vád emelése előtt átkozottul ha-

sonlít a hírhedt objektív eljáráshoz, a mely pedig nálunk törvényileg nem létezik, s ez objektív eljárás gonoszabb még magánál az előleges cenzúránál is; mert utóbbinál még mielőtt a szerző vagy kiadó a költségekbe beleverte magát, tudja már mit szabad és mit nem szabad közölni: míg az objektív eljárás a nyomtatvány tulajdonosának anyagi károkat is okoz, mert már a nyomtatvány egészen kész akkor, mikor a rendőrség közbelép.

Az objektív eljárás azonban megelégszik a nyomtatvány konfiskációjával, a szerzőt azonban esküdtszék elé óvakodik állítani.

Hogy tehát a kormány utólagosan kikerülje ama vádat, mintha ő az objektív eljárást nálunk rendeleti utón, a törvény ellenére meghonosítani akarná, – a rendőri foglалások után némely antisemita nyomtatvány szerzői ellen sajtópert indítatott a kir. főügyész által.

Sajtóperbe fogtattak pedig első sorban a július 1-ji rendeletben már megnevezett két nyomtatvány szerzői: nevezetesen Szolcsányi Gyula egri köyvkereskedő „a tizza-eszlári vértanu-leány és az ó-hitü zsidók” címü röpirat kiadója és Haan Rezső az „Esztergomi Közlöny” szerkesztője, e lap június 11-kén „Fekete felhő a láthatáron” címü czikkeért. Az ugyanazon július 1-ji rendeletben kifogásolt ragasztható antisemita nyomtatványok miatt azonban mindeddig nem emeltetett vád, hihetőleg azért, mert a budapesti kir. törvényszék büntető osztálya, egy felmerült eset alkalmából, a hol az ily ragasztkákat terjesztő s ragasztgató egyén volt e miatt vád alatt, f. é. július 8-kán 19310. szám alatt hozott végzésével az eljárást beszüntette azon indokolással, hogy „mert azon képes nyomtatványok ugyan gúnyolódó természetűek, tartalmukban azonban gyűlöltre nem izgatnak.” Ez a törvényszéki végzés úgy látszik bevágta a sajtóper útját, mert ha rendes bíróság így nyilatkozik ez esetben, az esküdtszék még kevésbbé hozna a jelen esetben marasztaló verdiktet.

E helyett azonban indítatott egy harmadik sajtóper a „Szabolcsmegyei Közlöny” ellen, és pedig három közleményért. Ezek a következők: „Nehéz állapotok” Paal Gyula révkomáromi tanártól írva: továbbá a „Tizza-eszlári népballada” címü versért a szerkesztő ifj. Maurer Károly ellen, s ugyancsak a szerkesztő ellen egy „A zsidókról a zsidóknak” címü cikkért, a melyet a szerkesztő állítólag a „12 röpirat” múlt évi október 15-ki (II. évfolyami I. füzet) füzetéből vett át. Úgy látszik, Maurer úr csak úgy jelezte ez átvételt hogy „Átvett cikk,” azt azonban, hogy a „12 röpiratából vette át, elmulasztotta tenni, a mi minden tekintetben helytelen cselekedet volt. Kihallgattatása alkalmával vallotta csak be, hogy a

kérdéses cikk a „12 röpiratából lett átvéve; minek folytán a debreczeni kerületi sajtóügyi vizsgáló bíró e füzetek szerkesztőjének tanúként való kihallgatását elrendelvén, e kihallgatás július 31-kén ment végbe a budapesti kerület sajtóügyi vizsgáló bírója előtt.

É kihallgatás lefolyásáról álljon itt a „Függetlenség” f. hó 1-ji számának következő közleménye:

„Ma délelőtt ment végbe a debreczeni sajtóügyi vizsgáló bíró megkeresése folytán, Istóczy Győzőnek tanúként való kihallgatása Naményi József sajtóügyi vizsgáló bíró részéről; a mely kihallgatást mai számunkban már jeleztük.

A debreczeni sajtóbírószék az iránt kívánta Istóczyt kihallgattatni, hogy a „Szabolcsmegyei Közlöny” folyó évi 25. számában megjelent és inkriminált „A zsidókról a zsidóknak” című cikknek, a mely cikk a „12 röpirat” múlt évi október 15-iki számából lett átvéve, ki a szerzője? E cikk kéziratát pedig kiadatni kívánja.

Istóczy erre kijelentette, hogy az ő röpirataiban „A zsidókról a zsidóknak” című cikk nem jelent meg; a múlt évi október 15-iki röpiratban „Tokaj-Hegyaljáról” M. aláírással közölt vidéki levélnek íróját pedig, a mely levél úgy látszik a „Szabolcsmegyei Közlöny” szerkesztője által „A zsidókról a zsidóknak” felirattal ellátva így átvéve lett, még akkor se nevezné meg, ha mint vádlott s nem mint tanú lenne kihallgatva; a kéziratot pedig nem adja ki.

Ehhez hozzátehetjük még azt, hogy a kereshetőségi jog ezen kérdéses cikkekre nézve magát a „12 röpirat”-ot illetőleg már elévült lenne, mert annak megjelente, vagyis 1881. okt. 15-ke óta a törvényes 6 havi elévülési idő már eltelt.”

A felelősség e cikkért tehát Maurer úron marad, ha ugyan a főügyész úr fentartja vádját ellene egy oly átvett cikkért, a mely az eredeti nyomtatványt illetőleg már elévült dolog.

Lesznek tehát antisemita sajtóperek. A kormány a zsidók unszolásai és duzzogása miatt nem tehetett másképp. A budapesti és debreczeni esküdteken áll most dönteni a fölött, váljon a zsidóhatalom ma már annyira megy-e Magyarországon, hogy a gondolat- és vélemény szabadságot is képes-e elnyomni, s így uralkodó nép-e még a magyar e hazán, vagy pedig helyette ma már a zsidó nép lett-e souverain? Vederemo!

*

Mielőtt a hazai viszonyok ismertetését befejeznők, még két eseményről kell tudósítanunk. Ezek egyike Szabolcsmegyének felirata a képviselőházhoz, a melyben a vagyontalan és produktív foglalkozás nélküli orosz-zsidók bevándorlásának megtiltása, valamint az északi megyék lakosai kivándorlásának megakadályozása s a Galicziába illetékes vagyontalan s műveletlen zsidók bevándorlásának eltiltása kérelmeztek.

A másik esemény a vallás- és közoktatásügyi miniszternek egy elvi jelentőségű döntvénye, a mely egy fenforgó eset alkalmából kimondja, hogy keresztény és zsidó között külföldön (Bécsben) kötött polgári házasságból származó (leány) gyermek törvénytelen, mert nálunk polgári házasság nem létezik. Énnél fogva az elhalt keresztény anyától származott leány-gyermek a zsidó természetes apától elveendő és megkeresztelendő.

Ezen miniszteri intézkedésnek aztán mint értesülünk, az lett a következménye, hogy a zsidó apa is kikeresztelkedett, ez után a gyermeket megtarthatni vélvén.

A bécsi reformegylet f. hó 3-kán tartotta a Zobelféle helyiségben negyedik teljes gyűlését, a melyen mintegy 2000 tag vett részt. Szónokoltak Dr. Pattai elnök, Holubek Ferencz, báró D'Albon a „Tribüné” napilap szerkesztője és Buschenhagen. A szemfüleskedő rendőrtisztviselő jelenlétében a „zsidó” szó egyszer se lett a szónokok által kiejtve, csak úgy körülírva volt szó a zsidókról. Ha a Bach-világ alatt a közönség hozzá volt szokva a lapokban a sorok között olvasni, úgy mai nap Ausztriában csak a szavak között kell a zsidóellenes beszédek értelmét kivenni. Zerboni lovag az ülés végén az alábbi határozati javaslatot akarta előterjeszteni, azonban ezen szándéka kivételében a jelenlevő biztos által megakadályoztatott; mi ha nem történik, a javaslat kétségkívül majd egyhangúlag lett volna elfogadva. E határozati javaslat így szólt:

„Bécsnek és a hozzátartozó községeknek az 1882. augusztus 3-kán Zobel teremhelyiségeiben összegyűlt 2000 főnyi polgárai, a tiszta-eszlári esemény által a legmélyebben nyugtalanítva, azon meggyőződésüknek adnak kifejezést, hogy a keresztény lakosság érdekében az izraelita zsinagógák és imahelyek, valamint az azoknál alkalmazott hivatali egyének fölött a közbiztonsági közegek által gyakorlandó felügyelet sürgősen szükséges.”

Amint látjuk, az osztrák kormány, – noha az antisemita mozgalom Bécsen kívül másutt is, nevezetesen Morvaországban, annak Brünn, Iglau és Nikolsburg városaiban mindjobban gyökeret ver, – aggódva gondoskodik arról, hogy az Ausztriában hatalmát szilárdan megalapított zsidóság ellen még nyilatkozni se legyen szabad. Pedig hát hogy mennyire nincs oka az állami és társadalmi rend felforgatását célzó zsidóság dédelgetésére, arra nézve tanúságot meríthetett az e hó elején történt trieszti bomba-merénylet alkalmából is, a mely alkalommal kitűnt, hogy a trieszti Irredenta lelkét szintúgy, mint az orosz nihilizmusét a zsidók képezik. E zsidó üzemek visszahatásaként tekinthetők a trieszti zsidóellenes zavargások. Ez ügyről a „Pester Lloyd” is közölt egyetmást. Lássunk azonban egy e lapnál

tisztább forrást. A drezdai „Deutsche Reform” f. hó 8-ki száma ezt írja:

„A trieszti esemény még egy más jelentőséget is nyer azon tény által, hogy az Irredenta fenegyerekei közt leginkább zsidók vannak, a kik a forradalmi terveket pénzzel segítik elő. Mindinkább napfényre jön tehát az, hogy ha bárhol és bármikor a létező állapotok ellen turkálni és áskálódni kell, akkor zsidók és ismét zsidók azok, kiknek benne van a kezük a játékban, vagy a kik a mozgalmat egyáltalában jelenetetik. így van ez Oroszországban, s így van ismét jelenleg Triesztben. A nép az ő helyes ösztönével ezt jobban átérti mint azon körök, a melyeknek világos látását a bőrzével és a haute financeszal való viszonyuk homályossá teszi, s így tehát a nép tudta azt is mit csinál, a mikor Triesztben a „Fuori Italiani” mellett a „Fuori Ebrei”-t (kivele a zsidókkal) is kiáltotta.”

A trieszti zsidóellenes tüntetés lefolyását pedig ekkép írja le a „Deutsche Reform”:

„Trieszt gazdag zsidó kereskedői már régtől fogva egyenesen provokáló módon henczegetek Olaszország és az Irredenta törekvései iránti rokonszenveikkel, s nem csináltak titkot abból, hogy ők ezen forradalmi társulatot pénzzel támogatják. A nép tehát tudta mit csinál akkor, mikor a gaz bombamerénylet után a zsidók ellen demonstrált, s nem állapodott meg a „kivele a zsidókkal” kiáltásoknál, hanem feldühödve a zsidótemplomhoz nyomult, annak kapuját bezúrta és a sok zsidó zsidó-árusra is rámászott. A rendőrség megvédelte ugyan a kedves zsidókat, de ezek közül is többeket elfogott. Az elfogott zsidók ezek: Venezian testvérek és Sinigaglia Lajos kereskedők, Padovan pinczér, Modenese Lajos borbély és Cosimir lengyel zsidó.”

Az északamerikaiak máris megelégték az orosz zsidó bevándorlás áldását, s azért a kaftános és vuklis atyafiak ott nagyon barátságatlan fogadtatásra találtak; miután legtöbbjük dolgozni nem akar, ott pedig pálinkamérésből és uzsoráskodásból nem lehet megélni: lassankint kezdenek visszazállinkózni Európába. A berlini philosemiták és sémiták a muszka zsidóknak nemcsak Amerikába való szállítására gyűjtöttek pénzt, hanem most már azoknak Amerikából való v i s z a s z á l l í t á s a költségeire is gyűjtenek.

Hogy mennyire megváltozott az amerikai nép hangulata a muszka zsidók iránt, mióta azok ott színről-színre láthatókká lettek, arra nézve a „Deutsehe-Reform” azt az érdekes hirt hozza, hogy e lap előfizetői Chicagóból, St. Louisból és Philadelphiből egész csomó lapokat küldenek betekintés végett a szerkesztőséghez, a mely lapok ezelőtt philosemitáskodtak, most azonban egyszerre antisemitákká változtak át.

Az amerikai közvélemény annyira fel van háborodva a pizkos, dologtalan muszka-zsidó hordák ellen, hogy már maguk az amerikai zsidók is tartanak attól, hogy a felháborodás ő ellenük is fog fordulni, s azért maguk is ellenzik a további muszka-zsidó „beván-

dorlást. Fölötte érdekesek e tekintetben az „American Hebrew (Amerikai héber) című legnagyobb amerikai zsidólapnak nyilatkozatai is. Többi között e passzusokat is írja: „Van a zsidó bevándorlók közt egy tömeg ember, a ki egyáltalán semmi foglalkozást nem tanult, s felülrá legkisebb kedvet se mutat semmiféle munkára.” Továbbá: „Amerikától komolyan nem lehet azt várni, hogy teljesen improduktív népelemeket felvegyen és kitartson tf

Íme, ezeket amerikai zsidók mondják. Mit szólnak mindezekhez Irányi, Somssich és tutti quanti?!

Mivel tehát a kaftános és vuklis atyafiakat már Amerikába se szállíthatják igen többé, Muszkaországba pedig nincs semmi kedvük visszatérni, mert ott is dolgozni kellene nekik, legszívesebben vannak ő kelmek Brodyban, a hol ingyen kvártélyt és kosztot kapnak, s az egész áldott napot szakálluk simogatásával tölthetik. Azért még e hó 5-kén is 5194 en voltak Brodyban. Ezeknek egy részét, mintegy 1200-at, de csak olyanokat a kik valamely hasznos mesterséghez értenek (?), az „Alliance israelite” Parisba és Franciaországba akarja telepíteni; a többit pedig Ausztria-Magyarországban szeretné az Alliance letelepíteni, s e végből az osztrák kormányhoz már folyamodott is. Jó is lesz! Nálunk minden Tisza-Eszlár daczára, az ördög se törődik vele, ha letelepednek is.

Az antisemitikus mozgalom a legújabb időben Szerbiába is átcsapott, a hol az ott lakó zsidók csekély száma miatt eddig semmi mozgalom nem volt észlelhető. A legutóbbi időben azonban az ottani „izraelita polgártársak” vagy nagyon henczegni vagy nagyon szaporodni kezdenek: innét a természetes reakció. Az antisemita röpíratok gomba módra teremnek s az egész országban terjesztetnek, daczára a zsidóbarát Garazsanin belügyminister rendszabályainak. Hozzánk is küldtek be Belgrádból több szerb nyelvű antisemita nyomtatványt. Sőt a dolgok már annyira fejlődtek, hogy Belgrádban egy sereg kiváló liberális ellenzéki már antisemita egyletet is alakított, a mely, küldöttei által a drezdai nemzetközi congressuson is szándékozik képviseltetni magát. Zsivió!

Ez a drezdai nemzetközi antisemita congressus a jövő hó folyamán csakugyan meg fog tartatni. Még ugyan nem kaptuk meg a formális meghívó szövegét, de a napokban várjuk megérkeztét. A meghívó egy nemzetközi bizottságnevében fog kiállítatni, a mely bizottságnak tagjai Magyarország részéről Ónody Géza és e füzetek szerkesztője mint magyar országgyűlési képviselők. A meghívó a magyarországi elvbáratokhoz m a g y a r u l fog szólani.

A drezdai „Deutsche Reform”, a mely a congressusnak természetesen hivatalos lapja lesz, augusztus 5-kén az ügyállásról a következőt írja:

„A nem-zsidó lakosság érdekeinek megóvására létesülő nemzetközi congressus, amint a bizottságban mostmár megállapítva lón, hétfőn, szeptember 11-kén fog megtartani. A tárgyalások egyelőre természetesen bizalmasak lesznek, s a hozott határozatok e szerint jönek azután a nyilvánosság elé. E szerint tehát csak azok vehetnek részt, a kik a bizottság írásbeli meghívójával igazolják magukat.”

Ugyancsak a „Deutsche Reform” szerint delegáltak lesznek a congressuson: Németországból, Ausztriából, Magyarországból, Schweiczból, Belgiumból, Rómából, Lodzból (Orosz-Lengyelország), sat.

A congressus ideje alatt egy népgyűlés is szándékolatik tartatni, a melyen a drezdaiak remélik, hogy Ónody Géza a t.-eszlári szenzációs esetet behatóan ismertetni fogja.

Miután – amint már fentebb szó volt róla, – a congressuson csak meghívó-levéllel lehet részt venni, a meghívók szétküldése pedig Magyarország részéről Ónody Géza és e füzetek szerkesztője mint országgyűl. képviselők s congressusi bizottsági tagok által fog eszközölni: ennél fogva felkérjük ezennel a congressuson részt venni kívánó honfitársainkat, hogy vagy Ónody Géza orsz. gyűl. képviselő úrnál (lakik: Tisza-Eszláron, posta helyben,) vagy pedig e füzetek szerkesztőjénél levél, útján vagy személyesen jelentkezni szíveskedjenek, hogy a meghívó részükre kiállíthatassák, és a további szükséges útbaigazítások részükre megadhatók legyenek. A Drezdába való utazás költségei jóval kevesebbre rúgnának, ha egy találkozási pontról, például Budapestről kiindulva, nagyobb számú társaság, az ily esetekben engedélyeztetni szokott vasúti menetjegy-árleszállítási kedvezményt igénybe fogná venni. A Drezdában való elszállásolásról sat. gondoskodva lesz.

Oly kiváló szerepet visz e pillanatban az antisemitikus mozgalom terén Magyarország, hogy már ez okból is hazánk nemzetközi állásáról, nemzetünknek az európai népek concertjében őt joggal megillető szerepéről való lemondással egyértelmű lenne az, ha tekintélyes számban nem jelennék meg Drezdában, a hol – a legújabb események folytán–mindenkinek szemei mi rajtunk, magyarokon fognak függeni, s a hol ekként mi magyarok hivatva leszünk döntő szerepet vinni. Volt-e a török világ s a félhold elleni százados küzdelmünk előtt és után valaha hazánk történelmében ehhez hasonló eset, a hol a magyar nemzet hivatva lett volna, a művelt európai nemzetek élén. az európai cultura érdekében vívott nemes küzdelemben a vezérszerepet vinni?!

Emelkedjünk tehát a helyzet színvonalára, és jelenjünk meg tömegesen Drezdában, azon a földön, a hol szabad a szó nekünk antisemitáknak is, s a hol lelkes elvarátok várnak a mi üdvözlésünkre!

Fel tehát Drezdába!

Hangok a vidékről.

– Nyílt levelek a szerkesztőhöz. –

Sárvár.

Igen tisztelt, szerkesztő úr! – Nem elég erős tollam, az itteni zsidóságnak botránykereső kihívó magaviseletét leírni, amelynél fogva néhány itteni becsületes magyar honpolgárt minden alapot nélkülöző okok miatt, csupa gögös gyanúból az itteni szolgabírósnál méltatlanul meghurczoltak; – legyen szabad erről egyet-mást becses füzeteiben az igen tisztelt magyar honpolgárok megbírása végett nyilvánosságra hozni.

Sárvár város eléggé higgadt magyar polgárai, daczára az elhatalmasodott zsidó áramlatnak, a jelen felszínre hozott zsidókérdéssel szemben a letartózkodóbb állást foglalják el, a mi eléggé tanúskodik a zsidókérdést illetőleg a törvényes és társadalmi utón való megoldásba vetett bizalmokról.

Tehát ha nincs heccz, majd ők csinálnak. Néhány igénytelen siheder zsidó-spitzli hírére, az egész izraelita hitközség azokat, akik merészeltek valamely nyilvános helyen, a jelen felszínre hozott s fenforgó viszonyokról társaságokban a Jehova választott népéről megjegyzéseket tenni vagy egyéb, már úgysis nyilvánosságra hozott dolgokat szellőztetni, – azokat az itteni szolgabírósnál mint veszedelmes izgatókat és lázítókat feljelentette.

Így történt, hogy július hó 22-én öt becsületes sárvári polgárt, kik közül egy itteni birtokos vasúti alkalmazott is volt, nemcsak a szolgabírósnál, hanem, a m. ny. vasúti igazgatóságnál is, minden alaptalan okok miatt feljelentettek; csinálták is a gewaltige Herrek a gezeireszt, hojd az illető vasúti alkalmazottat 24 óra múlva kicsapják. (Nü! 1000 Krie!) Mégis ejtették az igazgatóság részéről a vizsgálatot, de már 27-én a történt kiderítés után, miután sem személyi sem egyéb izgatási vagy lázítási vétség nem constatáltatott, a fenti alaptalan vádak alól teljesen fölmentetett. – Mindezen botránykereső s kihívó sémita urak magatartásából azt következtetni, hogy azon vasúti polgártársunkat legalkalmasabbnak találták, családjával együtt egy hatalmas kagalyszerű csapás által megsemmisíteni (Es ist nicht á zoj gefährlich!), mely csapás egy igen igénytelen számárrúgásnak sem bizonyult.

Ezennel kijelentjük mint sárvári birtokos polgárok, kik hazánkért véradónkat nagyobb részt leróttuk, s városunkban a közjóra többet áldoztunk mint bármely egyes hatalmas sémita urak, hogy jövőre sem fogjuk szólásszabadsági jogainkat semmiféle zsidó szájkosárral elnémíttatni engedni. Azon, személyünk irányában használt izgató és lázító címeket egyenesen visszautasítva azokra visszaruházzuk, akik a botrány megteremtői, és kik személyünket néhány igénytelen siheder zsidó-spitzlijök alaptalan hírére, bosszúvágyból pellengére kitenni és meghurczolni

elhatározták, városunkat felizgatva egy formális pandúr-ostromállapotba helyezték, s a kedélyeket ezáltal ellenők megmérgezték. Igenis azok a lázítók és izgatók, akik mint több városban is adták tanújelét: ellenünk revolverekkel fegyverkeznek, s kihívólag, mint például a szombathelyi régi volt zsinagóga udvarában, czéllövészetben gyakorolják magukat.

A zsidóság kihívó magatartásáról szolgáljanak a következő, biztos forrásból szolgáló adataim:

Folyó hóban K.-Czellben történt, hogy egy szegény magyar vándorlegény betért egy ottani korcsmába, nem sejtven hogy a tulajdonos zsidó. Elbeszélte a korcsmárosnénak, hogy a merre csak járt, mindenhol ki akarják kergetni a zsidókat. Miután a G. vendéglős akkor épen nem volt otthon, neje azonnal érte küldött; hazajővén, a szegény fáradt vándorlólegényt, ki mitsem sejtett helyzete komolyságáról, szobájába bezárva egy vastag bottal irgalmatlanul végig verte úgyannyira, hogy mások állítása szerint fején több lyukat kapott, és testén kolbászokkal rakottan vérében fetrengett. Ezen utálatos brutális jelenet alkalmával egy itteni tekintélyes polgár (Giffing N. pékmester) fia, egy intelligens fiatal ember éppen arra menvén, – az ablakon át figyelmeztette G. korcsmárost ezen állatias eljárására; – ki egész dühhel azt kiáltotta neki: „Gyere be khotya, te is így jársz!” Végre sikerült a derék fiatal embernek a vándorlót kiszabadítani, és őt azonnal a szolgabírószághoz úgy véresen elvezetni. G. meghivatván, mindezen brutális eljárásáért 6 azaz hat frtnyi pénzbírságra marasztal tatót el!!! (Szervusz Magyarországi!)

Erre vonatkozólag csodálható-e, hogy ezen (Giffing N. pékmester) tekintélyes polgár gyermeke, mint egy intelligens fiatal ember, ezen fenti brutális jelenet láttára, némi megjegyzéseket tett az itteni összes pénzhatalmas zsidóságra, a miért szinte az egész hitközség nevében, bepereltetett; az ügy 28-án tárgyalattott; nem tudhatom minő eredményvel.

Tehát itt is úgy mint bárhol a hazában, a zsidónak szabad, tetszése szerint egy keresztényt félig vagy épen agyonverni, – de kereszténynek viszont zsidóról egy kóser viccet vagy egyéb komoly megbeszélést szellőztetni nem szabad, mert akkor izgatónak és lázítónak fog deklaráltatni.

Tapolcza.

A hévmérő megmutatja a levegő melegét, nálunk Magyarországon a magyar nép vagyonságát az mutatja, hány zsidó lakik közte. Ránk magyarokra nézve szomorító hévmérők!

A mi vidékünk, sajnos, eléggé el van árasztva ezen „phylloxera vastatrix”-szal.

A Bánságon kívül szokás volt Zalamegyét a legtermékenyebb és legvirulóbb megyék egyikének tartani. Gabna, mindennemű termények gazdagon és bőven hozatnak elő a föld által; itt a költő által megénekelt regényes tájak közt termelik a fölséges badacsonyi bort; szóval a természet minden áldását élvezték Zalamegye magyarjai. – De adomány nem lehet keserűség nélkül, búza nem lehet konkoly nélkül, mi magyarok is Zalamegyében e sok áldás közepette el vagyunk látva „phylloxera vas-

tatrixt-szal. – Nem azon férget értem, mely szőlőinket (ha ugyan még a mienk és nem a zsidóké) pusztítja, hanem azon férget, mely a magyar nép jólétét, boldogságát, anyagi vagyonát pusztítja, dúlja sokkal nagyobb mértékben, mint ama féreg.

Engedje meg tekintetes szerkesztő úr, hogy becses közlönyében szolgáltatassak némi adatot jellemzéséül ezen a magyar nép között pusztító népfajnak.

Tapolcza és vidéke a legnagyobb jólétnek örvendett; áldás, boldogság volt minden házban. És íme letelepedik L–cze–T–jon egy kitanult házaló zsidó, ellátva fájának minden undok tulajdonságaival, névszerint B–er Jakab.

Foglalkozása volt, na hát mi is lehetett volna más, – uzsoráskodás. – Először bugyorral hátán pántlikákat árult, az ezeken nyert Összegecskéket a tőkénél nagyobb kamatokra kiadta, és lett a pántlikás zsidóból tőkepénzes uzsorás. – Évről-évre nagyobb mérvben üzte szemtelen garázdálkodásait; a magyar ember gabnája, bora k a m a t o k fejében az ő házába vándorolt, és mire a szegény földművesek körülnéztek, azon vették észre magokat, hogy ők gabnájukat, borukat mind egy embernek természetik, és ez az egy ember nem más, mint a pántlikás zsidóból most már „földbirtokossá” avaszált B–er Jakab.

Jött az executor, jött az ügyvéd és mindennemű végrehajtó hivatalnok, ment a magyar ember házától a pénz, ment a vagyon, ment a jólét, csak egy maradt meg, a koldusbot. – És mit tőn az előrelátó B–er Jakab?

Miután kifosztogatta a vidék lakosait és gazdagon megszedte magát, bevándorolt a városba. – És Tapolczán valóságos palotát épített. E városkának legszebb és legpompásabb épülete.

Az avatatlan utazó, ki Tapolczán keresztül utazik és megpillantja e szép épületet, a „modern szellem” vívmányait dicséri, hogy íme e kis városban ily szép épület! – de a ki, mint e sorok írója – tudja, minő pénzből lett felépítve, hány szegény földműves jólétének feldúlása és uzsorálása által épült, ha tudná, hogy abban minden téglá, minden kő a magyar nép tönkrejutását hirdeti, nem emlitené többé a „modern szellemet”, de búsan sóhajtana fel a költővel:

„Oroszlánokkal vívtunk egykor,
És most e t e t v e k egyenek meg?!”

És ő ebben a fényes palotában folytatja üzletét, a csalás, uzsoráskodás és gázság üzletét. – És eléggé sajnós, előkelő családokban megtűrik, magyar családok vele még most is közlekednek.

Ez az „óriás” az itteni zsidók közt; egy nagy csapat, mint hű kíséző, követi nyomdokait. – Itt van K–n, St–r, W–ler, és tudja Isten hány sémita „m a g y a r p o l g á r !”

Lehetetlen mindazon gázságokat elősorolni, mit e raj magyarainkon elkövet. – Az uzsoráskodásnak, csalásnak minden fogásait és útjait megragadják, hogy a magyar családokat koldusbotra juttassák. – Hamis váltó, hamis bukás ezeknél napirenden van, és mindebből kiszabadulnak pénzők által és megtartják „b e c s ü l e t e s n e v ö k e t !”

Befejezem most leveletem, közelebb ismét néhány adatot, addig is hazafiúi üdvözléssel.

Argusz.

Nógrádmegye. (Szklábonya.)

– A közlemény vége. –

Zsély valamikor a vidék leggazdagabb faluja volt, míg az úrbériség fennállott; mert volt aki felügyelt rája.

Hanem azóta belefogtak a fuvarozásba, és pedig a b.-gyarmati kereskedő zsidók portékájának Pestről való fuvarozásába, s ez törte ki nyakukat.

Néhányát meglopták az úton, s a holmi gézen-gúz portékáért elment a vagyonuk; többen tönkre tették marhájukat, szekerüket, elhanyagolták művelni birtokukat s elpusztultak; s végre mindnyájan eliszákosodtak, megfélekedtek az Istenről; templom, iskola az mind bliktri volt előttük; az úpesti korcsmabeli bajadérek lettek tanítóik, tanácsadóik. A fuvarból sokszor nem hoztak haza egy krajczárt sem, s midőn ezért szemrehányást kaptak itthon nejeiktől, ezek viszont tőlük becsületes elnászpágot nyertek. Egyenletlenség, czivakodás, perpatvar fészkelte be magát házaikba, s végre az Isten még avval is megbüntette őket, hogy rossz vezéreket adott nekik. Értem az egyházi és világi előljárókat.

Most meg a szegény véghetlen becsületeségű és áldott lelkű egyházi előljárójukat velük verte meg az Úristen.

Zsély tehát kipusztult s Pestre sem jár már. Most a sor az óváriakon van; mert most csakugyan ők kerültek a balassa-gyarmati zsidó kereskedők fuvarlépjére. Soha sem mulasztom el az alkalmat, hogy a veszélyre ne figyelmeztessem őket. Megkértem plébánosukat is, hogy minden kitelhető módon hasson oda, miszerint más becsületesebb kereseti módot találjanak maguknak, nehogy Zsély példájára jussanak. Isten óvja meg őket.

De talán fel is tűnt már t. szerkesztő úr előtt az a körülmény, hogy én Szklábonyáról keltezem közlésemet, s mindeddig mindig csak a mások háza előtt söprögetek, Szklábonyát pedig alighogy csak mégis emiittem. Mit mondjak tehát erről? Azt, hogy hála legyen a Jehovának, nekünk is van Mojslink! És ha Mojslink van, van boldogságunk is! Tudom, hogy ezt gondolja t. szerkesztő úr is? Eltalálta.

Ez oly becsületes ember, hogy eddig még csak $\frac{1}{5}$ része a falunak az övé! és hogy maga mellett még csak egy másik zsidót sem tűr meg. Tehát monopolizál. Bűdös szecsikapálkán és fuxinos boron gazdagodott meg leginkább. Mészárszékből bizony nem boldogulhatott meg, mert marhát soha sem vág, birkát pedig olyat és akkor, amelyik már holnap úgyis csak bőrével fizetné neki a szállást. Volt is ám nálunk 1873-ban olyan kolera, hogy Ádám apánk ideje óta csak Mózes a pusztában látta mását.

Miután figyelmeztetésünk, megintésünk arra nézve, hogy becsületes italt és egészséges húst tartson, mit sem használt nála, egyszer bepecsételtem borát, s vegyelemzés végett beküldtem a szolgabírói hivatalnak. És – dicséretére legyen mondva a vegyelemző komitének, – egészséges italnak bizonyult be! Holott a palaczkom alján – mikor magam számára hoztattam, – egy késpengényi vastagságra üllepedett volt le a fuxin. Auch gut!

Mikor a községi félévi korcsmajog bérlete letelt, és az új bérletre az árverés kitzetett: felelősségemre nem bocsájtottain az árverésre, illetve, mint árverezőt nem fogadtam el Mojslinkat.

Debachált ugyan eleget, de miután az előjáróság nevében kijelenttem neki, hogy mivel az előjáróság többszöri intései daczára, soha sem tartott jó bort, s mivel virilista s így községi képviselő, az incompatibilitás elvének fogva, nem lehet egyszermind a község vagyonának bérlője is, elhallgatott.

A félévi korcsma tehát másnak kezére ment. A húsvágást szabaddá jelentettük ki, a fogyasztási adót is a község magára vállalta el, csak-hogy tisztességes húst ehessenek a lakosság.

Ettől az időtől fogva a mi Mojzsink jobb és olcsóbb bort és húst tartott, úgy, hogy a collegáját – ki kiengesztelődés elvéből időközben komaságra is lépett vele, – szépen megbuktatta, s mi kénytelenek voltunk a korcsmát ismét neki adni vissza, mert más vállalkozó nem akadt. Tehát „sic fata tulere.”

Eszmemenetképen megemlítem, hogy Mojzsink miért tett oly könnyen szert oly szép birtokra? Mert nincs antagonistája. Pedig lehetne. Például:

Van községünkben egy derék, becsületes, másokon segíteni kész, szívélyes úri egyén, a kiról a világ azt mondja, hogy szanaszét a takarékpénztárakban (mert nem egyben van) 10-20,000 frtja van elhelyezve.

Ez, ha azokat a birtokokat, melyeket Mojzsink oly könnyedén occupált és annectált, egy pár forinttal drágábban fizette volna meg: bizonyára nem azon polczon állna Mojzsink, amelyen áll, és vagy háromszoros jótétet gyakorolt volna. Nevezetesen: nagyobb hasznát vette volna tőkepénzének, (most talán 5% kamatot húz), ha birtokba fekteti; a szegény népen jobban segített volna, mint Mojszeleben; az államnak nagyobb hasznot hajtott volna, és erre csak büszke lehetne, mint jó hazafi; mert legalább adót fizetett volna pénztől, most meg egy fillért se juttat a haza oltárára belőle; és minthogy ennyi pénzért vett birtokot semmi szín alatt sem volna képes maga adminisztrálni, lévén ő nőtlen, egyedüli ember és hivatalnok: okvetlenül kellett volna magához gazdatisztul egy rokonát venni, s így szegény sorsú bátyja is öreg napjaira nem kénytelenítették oly kemény munkával keresni kenyerét, s ő is békességesebben aludnék, meggyőződve levén abban, hogy hiszen birtoka jó kezekben van, s van aki cseléd után is néz. Egész lélekkel átadhatná magát – csak úgy mint most, – szép hivatásának és hivatalának. Tapasztaltam azonban, hogy ő egy takarékpénztári könyvecskét nem ad oda 300 holdas birtokért se.

De hát ki tehet róla, ha nekem a papné, neki meg a pap tetszik?!

Most jut eszembe azon megjegyzése egy selmának, hogy Pokorny Józsa úr azért nem vásárolt volt úrbéri birtokokat, mert attól még a papnak is kellene párbért fizetnie.

Majd megkérdezem őt, hogy igaz-e az?

Annyi bizonyos, hogy Mojzsink a közigazgatás valamennyi fórumán elmarasztaltatott a párbér-fizetésben.

A minap győződtem meg magam is ezen hajlamáról.

Ugyanis: egy kétholdas szántóföldet árvereztem el az árvaszék meghagyásából, illetve árvaszéki végzés nyomán, s rá bírtam arra, hogy ő is árverezzen, legalább – mondom – a szegény árvák javára működik avval is; mert megakadályozza azt, hogy a Jebuzeus faj könnyű szerrel ne jusson megint egy szép földbirtokhoz.

Ráállt szavamra s licitált ő is, s midőn én a 195 frtnál azt mondtam, hogy Pokorny Józsa úr ígér 200-at, felugrott s tiltakozott ellene, mert ő – úgymond – nem ígért semmit. Félt t. i., hogy rajta marad, s biztosítnom kellett őt arról, hogy nem marad rajta. Nem maradt rajta, s nem is makkabeus vette meg.

Ejnye no, most veszem észre, hogy nem tartottam meg ígéretemet, s hogy akaratom ellenére: rövid helyett hosszúra nyúlt közlésem.

A viszontlátásig!

Síklaki István,
körjegyző.

Érmellék.

(A Kagal az Érmelléken.) Mint mindenütt széles e világon, a hol találatnak könnyen hívő, rászedhető, vagyonukból kifosztható emberek, úgy az Érmelléken is elterjedt a zsidók uralma, annyira, hogy e szép és termékeny vidék minden pontján a zsidóság kezében van nemcsak a regálé, a kiskereskedés, hanem az e vidékre nézve olyannyira lényeges borkereskedés és a földbérlet is. Ér-Mihályfalva, Margitta hemzseges a zsidóktól; Ér-Diószegen is erős posztiót foglaltak el; eddig legkevesebb tért Székelyhidon hódítottak, de – különösen ez utóbbi időben – néhány zsidóbarát s a fő-fő zsidó, Dr. Wachsmann Lipót orvos segítségével, itt is emelkedőben van kárhozatos befolyásuk és hatalmuk.

A földesurak birtokait legtöbbszörre zsidók bérlik; ezek használják ki a föld termő képességét úgy, hogy mire visszakerül a birtokos kezébe, – ha ugyan valaha visszakerül, – akkor már az a föld nem lesz többé termékeny föld, hanem sivár, kihasznált, terméketlen talaj, melyet évekig kellene pihentetni, trágyázni, hogy a zsidó gazdálkodást kiheverje. De leginkább tárgya a zsidók kapzsiságának vidékünk főterménye: az érmelléki bor. Szüretkor száz meg száz zsidó sensal barangolja be a szőlőhegyeket; ezek mind össze vannak beszélve s annyira lenyomják a borárat, hogy a pénzre rászorult kisebb termelő – kivált kissé gyengébb minőségű termés esztendejében – alig kapja be a munkáltatási költséget. Az 1879-ki bőtermésű szüret alkalmával 1 frt 50 kr., 2 frtért vették a zsidók az új bor hektoliterjét, de még ezen hallatlan potom árral sem elégedtek meg, hanem, hogy a szegény termelőt még inkább befonhassák, nem hitelesített hordókba szürették a megvett bort s hordóik úrtartalmát a valódinál sokkal kevesebbre mondták; midőn pedig az eladó e miatt szót emelt, nagy fennen oda vetették neki: hogy hát szűrje vissza a bort saját hordóiba s tartsa meg magának. A ki azonban ismeri az itteni viszonyokat, s tudja azt, hogy esős szüreti időben mily bosszúságot okoz újra meg újra vissza szűrőgetni a bort; a ki tudja, hogy sok szőlőbirtokos alig várja, hogy egy kis pénzhez juthasson, az természetesen fogja találni, hogy a meggyötört termelő inkább belenyugodott abba, hogy a furfangos zsidó 3-4 hektoliterrel több bort vigyen el, mint mennyiért potom árt fizetett, mintsem hogy a zsidó bűdös hordóiba beszűrt bort a saját hordóiba ismét vissza szűrje.

Köteteket lehetne írni azon gazságokról, melyeket a zsidók e vidéken, különösen a bortermelők ellenében elkövetnek; míg másfelül száz meg száz adatot sorolhatnék föl arra nézve, hogy az uzsorával miként szegényítik el a népet, s miként fosztottak meg 40-50 frt tőke-tartozásért egyes földműveseket 700-800 frt értékű ingatlanaitól.

De ezek – fájdalom – hazánkban megszokott dolgok, így van ez hazaszerte s így lesz mindaddig, míg a magyar nép bárgyú gyávasággal túri a nemzet testén élődd zsidóság fosztogatását.

Sokkal jellemzőbb azonban – már csak speciális mivoltánál fogva is, – a Kagal uralmának fokozódására nézve azon összeküvés, melyet a zsidóság és a zsidóbarátok az „Érmellék” című helyi lap megbuktatása érdekében, SZÍVÓS kitarással s minden célra vezetőnek látszó eszköz fölhasználásával – létrehoztak.

Az „Érmellék” című heti lap az 1881. évben keletkezett Székelyhidon. Midőn megindult, nem igen jósoltunk a lapnak hosszú életet, mert nem hittük, hogy e vidék kis közönsége képes legyen egy lapot főtartani. Azonban örvendetesen csalódtunk; a lap meg tudott élni, úgy látszik, volt elég előfizetője, mert nemhogy megszűnt volna, de sőt a f. év elején megnagyobbított.

De egyszer különös fordulat állott be. A zsidók és a zsidóbarátok azt kezdték hirdetni a vidéken, hogy az „Érmellék” című lap meg fog szűnni, tehát ne fizessenek rá elő. Egy ér-mihályfalvi zsidó azon hírrel házalt, hogy a lap további megjelenését a kormány betiltotta (?!), s egy napon – „Érmelléki Híradó” címen – Székelyhidon új lap jelent meg, hallatlanul olcsó, egész évre két frt előfizetési árért ígérve hetenkénti megjelenését. Az emberek egymásra néztek s csudálkozva kérdezték: hogyan fog existálni az Érmelléken két lap, még pedig az egyik ily olcsó ár mellett, midőn eddig 4 frt évi előfizetési ár mellett egy lap is alig volt képes főállani? – De e kérdés hamar meg lőn fejtve. Az új lap megjelenése után az összes érmelléki zsidók előfizettek arra, nem maradt el az utolsó rongyszedő sem, sőt nemcsak ők fizettek elő, hanem házról-házra járva, igyekeztek minél több előfizetőt gyűjteni. Zsidó korcsmárosok, zsidó boltosok, ismert uzsorások megrohanták mindazon keresztényeket, kik adásaik, s mézes-mázás szavakkal, ha ez sem használt, ijesztgetéssel, készítették őket az új lapra előfizetni. Ekkor nyílt meg a szeme sok embernek, ekkor látták, hogy az új lap a zsidók lapja, a zsidó-uralom terjesztésére szolgáló zsmnál; – ilyen fegyverük még nem volt a zsidóknak az Érmelléken, szereztek tehát ilyet is.

Ez az érmelléki zsidóság legújabb vívmánya s vidékünkön a Kagal hatalmának manifestatioja. Lássuk azonban e zsidó-zsmnál keletkezésének igen érdekes és tanulságos előzményeit.

Az „Érmellék” című lap nem tetszett a zsidóknak. Miért nem tetszett? – Erre a lap az első okot akkor szolgálhatta, midőn egyik cikkében leleplezte egy székelyhídi zsidóboltos némely humbugját, gorombáskodását és tisztességes kereskedőhöz nem illő fogásait. Nem tudom azon cikkből kibetűzni, hogy abban a zsidó lett volna bántva, annál kevésbbé a zsidóság; de az érmelléki zsidóknak elég volt, hogy a lapban egy az ő népük közül megtámadtatott, mert Magyarországon a sajtószabadság csak addig terjed, a míg zsidót nem érint; zsidóról csak dicsézőleg szabad beszélni. Összerőffentek tehát Izrael fiai és visszaküldték a lapot, mely meg mert támadni egy zsidó szatócsot. De nemcsak ezt tettek. Megnyergelték a zsidóbarátokat is, és lovagoltak rajtuk az „Érmellék” ellen intézett hadviselésben. Fényes Endre székelyhídi kir. járásbíró – több társával – nemcsak nevének, de hivatalos állá-

s á n a k alájegyzése mellett, tehát „hivatalból”, egy nyilatkozatot tett közzé ama zsidó-boltos javára a „Szabadság” című nagyváradi zsidó-lap hasábjain a kérdéses cikk ellen. Érdekes esemény volt ez, melyet érdemes közelebbről megvilágítani. Az említett Fényes Endre kir. járásbíró tudtommal nagy tisztelője és munkatársa is volt az „Érmellék” szerkesztőjének, dicsérte fűnek fának a szerkesztő tehetségét s a társadalmi téren kifejtett munkásságát, s egyszer csak – nem csekély csodálkozásunkra – ellene fordul, s hivatalos színezetű nyilatkozatával védelmére kel azon zsidó kereskedőnek, a kiről, hogy az „Érmellék” kérdéses cikke mindenik szavában igazat mondott, azt minden ember, ki azon kereskedővel érintkezett, igen jól tudja. Mi okozta hát, hogy F. E. járásbíró – hivatali hatáskörén túllépve – hivatalosan exponálja magát azon zsidó megvédése érdekében? Beszélnek különböző indokokról, – a valódi indok – nézetem szerint – az irigységben, a fenhéjazásban s mértéktelen ambícióban keresendő, melyek – fájdalom – a magyar emberek között annyira szülői a gyűlölségnek, melyet aztán az élelmes zsidók a maguk érdekében ügyesen fölhasználnak, s örvendve dörszölik kezeiket, midőn a magyar embereket össze veszítüök sikerült. F. E. kir. járásbíró „hivatalos” polemizálását s alább említendő ténykedését egyébként ajánlom az igazságügyminister figyelmébe, mint sajnálatos bizonyítékait annak, hogy hazánkban épen a bírák közt akadnak oly könnyelmű emberek, kik a bírói tekintélyt és a bírói függetlenséget ily módon rontják le, s illetőleg compromittálják.

Nemsokára aztán fölmerült az Oroszországból kikergetett rongyos zsidók bevándorlásának kérdése és a t.-eszlári rituális gyilkosság ügye. Az „Érmellék” nagyon szelíden, de mégsem a zsidók ínye szerint szólt ezen ügyekről, – nagyon szelíden – és ezt nem jól tette. Lám, tanulhat a maga kárán, mert ha erélyesebben, leplezetlenül hirdette volna is az igazságot, akkor sem lett volna rá nézve az eredmény kedvezőtlenebb. Az érmelléki zsidók összeröföntek így is, s a Kagal megkezdte működését a lap ellen. Jöttek, mentek, leveleztek a székelyhídi zsidók s elkövetek mindent, hogy a zsidóbarátokat az „Érmellék” járatásáról lebeszéljék. Midőn az sem használt eléggé, alattomos utakon, természetesen a zsidó-barátok segélyével, orvtámadást intéztek a lap szerkesztőjének jó hírneve ellen, s Székelyhídon és a vidéken különböző gyanúsítások hozattak forgalomba. Azonban ez sem használt. A gyanúsítást látszó, majd később ocsmánynak bizonyult kútforrásból merített pletykáktól undorral fordultak el a tisztességes emberek; a lap megjelent tovább is, sőt főnállásának biztosítása céljából előkelő, független állású intelligens egyének kiadótársulatait alakítottak.

Igazmondó.

(Vége a jövő füzetben.)

Szerkesztői nyílt levelezés.

P. B. úrnak H–p. A jövő számban.

F. E. úrnak K–d. Jobbat kérünk.

N. K. úrnak L–i, és H. A. úrnak Sz–d. Jelen számunkból kiszorult. A legközelebbi füzetben jön.